

BULLETIN 1/94

UMĚLECKO HISTORICKÁ SPOLEČNOST V ČESKÝCH ZEMÍCH / CZECH ASSOCIATION OF ART HISTORIANS

Z obsahu / Contents:

Valná hromada UHS / Annual Conference CAAH
Konference / Conferences: New York, Irsee, Plzeň,
Kladno, Slaný

Výstavy / Exhibitions: Flegel, Bosch, Česká móda,
plán na r. 1994, výstavy v zahraničí

Ceny / Awards Stipendia / Grants

In memoriam: Jiřina Vydrová, Milena Zeminová
Školy / Universitates Spolky/Societies

Elektronické informace / Electronic informations

Inzeráty/ Classified Adds Diář/Datebook

Rakouský spolek uměleckých historiků představuje jeho předseda

Milí čeští kolegové,

Rakouský spolek historiků umění byl založen v roce 1984 Prof. Dr. Wilfriedem Skreinerem. V letech 1987-91 byl řízen předsedou Dieterem Bognerem a od r. 1991 stojí v jeho čele G. Pochat. Spolek je, zřejmě podobně jako u vás, zájmovým sdružením kunsthistoriků v Rakousku a skládá se z jednotlivých kurií, v nichž mají své zastoupení jak univerzity, popř. jiné vysoké školy, tak muzea, oblast památkové péče, členové působící v rámci svobodných povolání a konečně studenti.

Rádné shromáždění členů je svoláváno vždy jednou za dva roky. V současné době představuje členskou základnu spolku asi 630 členů. Výše členského příspěvku je 500,- öS, studenti přispívají čátkou 200,- öS.

Spolek vydává současně dvě řady tiskovin. „Kunsthistoriker-Mitteilungen des Österreichischen Kunsthistorikerverbandes“ (vychází od roku 1984) je orientován na aktuální příspěvky, zprávy z kongresů organizovaných jednou za dva roky a zaměřených vždy na určité téma apod. Kromě toho vychází čtvrtletně „Kunsthistoriker aktuell“, jehož hlavním zaměřením je plynule přinášet čerstvě informace o nejaktuálnějších problémech kunsthistoriků, výstavách, veřejných projektech, sledovat odborné zájmy jednotlivých kurií, soustředit nabídky volných míst i referovat o probíhajících reformách, které se nějakým způsobem dotýkají okruhu zájmů a aktivit univerzit, památkové péče a muzeí.

Finanční náklady této publikaci jsou kryty v prvé řadě členskými příspěvky a inzerci.

Obe zminěné tiskoviny je možno jako jednotlivé výtisky získat prostřednictvím: Minerva Verlagsgauslieferung, Sachsenplatz 4-6, A-1201 Wien, tel.: 0222/3302433, ISSN 1015-0129.

POKRAČOVÁNÍ NA STR. 2

Valná hromada UHS 1994

Každá výroční bilance takového spolku jako je Uměleckohistorická společnost v českých zemích se musí zabývat nejenom tím, co společnost a její výbor vykonali, ale také jakými celkovými zdravotními stavem této společnosti. Je to otázka týkající se toho, jak je činnost výboru společnosti přijímana a to nejenom uvnitř spolku samotného, ale i v širším kulturním kontextu současné celospolečenské situace.

Lze říci, že v tom směru máme dobrý pocit, rozhodně podstatně lepší, než jak tomu bylo na poslední valné hromadě, kdy v návalu pesimismu hrozilo našemu spolku téměř dobrovolné rozpuštění. O tuhoto změnu k lepšímu se v prvé řadě zasloužil nový výbor UHS, který se zodpověděně scházel v měsíčních schůzkách a jehož členové iniciativně vystupovali s konkrétními návrhy a neváhali rovněž vskutku konat pro jejich naplnění.

Jsem plně spokojen se složením tohoto výboru, ve kterém se dostali ke slovu aktívni příslušníci střední generace. Také zástupcům z Brna a Olomouce patří díky za jejich pravidelnou účast, díky které se daří překonávat dosavadní výšky přílišného pragocentrismu. Skutečně pyšní mládež byla na čtyři číslo Bulletinu UHS, který díky redakční radě a osobní péči dr. Ivana Muchky nabyl formy skutečně živého spolkového orgánu, publikujícího nejenom aktuální informace, recenze a zprávy týkající se provozu dějin umění u nás, ale i původní články zabývající se problematikou metodologie dějin umění a památkové péče, zprávami o činnosti a způsobu organizace podobných profesních sdružení v zahraničí, progresivní technikou počítačového zpracovávání dat a mnohým dalším.

Zájem veřejných knihoven o získávání našeho Bulletinu je nejlepším důkazem jeho dobré pověsti. K oživení zájmu, který můžeme zaznamenat v celé uměleckohistorické obci, k vymaňování se z jisté letargie, jež byla ještě nedávno dosud rozšířeným jevem, přispělo jistě také to, že se začaly veřejně ventilovat problémy spojené s památkovou péčí, její legislativou a konkrétními skandály. Událostí kolem dražby kostela sv. Michala v Praze, diskuse návrhů novelizace památkového zákona a zákona o vývozu kulturních předmětů, vzbudily pozornost široké veřejnosti a vynutily si také účast i těch složek státní správy, které samy neměly velký zájem na publicitě. Je třeba říci, že všech těchto jednání se zúčastnili a nadále aktivně zúčastňují také zástupci Uměleckohistorické společnosti, která vícekrát pozvedla svůj varovný hlas v dopisech zaslaných předním státním představitelům a institucím a nabídla i svou konstruktivní účast na projednávání těchto podstatných záležitostí. Tato dobré miněná oponentura byla nakonec přijata a díky ni se výrazně zlepšila jak samotná textace připravovaných zákonů a nařízení, tak zejména porozumění této problematice jak ze strany parlamentního výboru, tak ze strany ministerstva.

Nejvyšším zájmem výboru UHS je nyní nadále sledovat tuto, pro naše kulturní dědictví tak zásadní problematiku a podilet se navrhováním expertů na konkrétních akcích spojených s rozhodováním o významných národních kulturních památkách. UHS se nezříká svého poslání být učenou společností a svými prostředky pečovat o vysokou úroveň našeho oboru. V tom

H. Bosch (kopie ?): Dvanáctiletý Ježíš v chrámu, detail [Foto: B. Lamrová]

směru kupříkladu připravuje společné zasedání s Britskou asociací historiků umění, které se uskuteční v září letošního roku. Výbor si však také uvědomuje, že plné vitality dosáhne UHS jako veřejná občanská iniciativa, zabývající se odpovědně těmi otázkami, které jítří naši kulturní spoluobčany a v jejichž klidu i zodpovídání spocívá samotný smysl naší profes. Výbor je přesvědčen, že k tomuto postoji ho členstvo UHS zmocnilo a že ho i nadále bude podporovat v jeho prosazování.

Prof. Dr. Petr Wittlich, předseda UHS

Odpolední zasedání

věnované výstavám, stálým expozicím a výstavní činnosti výběc, zahrnulo pět vstupních referátů. Dr. Royt připomenul sérii výstav a katalogů různě zaměřených k jubileu svatořečení sv. Jana Nepomuckého, k jeho kultu a reflexi v umění. Vyzdvíhl zejména výstavu uspořádanou v kanonii na Strahově (jaro 1993), jež měla reprisu v Mnichově, a výstavu v Kašperských Horách, jež ukázala recepci tohoto kultu v různých kulturních a společenských vrstvách. Dr. Togner komentoval novou instalaci fondů od gotiky po 19. století v Moravské galerii v Brně a vznik první části expozice Muzea umění v Olomouci. Dr. Vlček se zaměřil na výstavu našeho umění 20. století v Künstlerhausu ve Vídni a s ohledem také na jiné akce nastolil otázku

inovace metod a metodiky v průběhu příprav. Obdobně se dr. Petru zabýval problematikou výstav v rámci dnešní památkové péče a tzv. interiérových instalací a vstupních síní. Dr. Kesner ml. obrátil pozornost k interakci diljemitek-vystavovatel-divák a připomenul přínos britského historika umění M. Baxandalla a jeho metodických koncepcí, jež náležejí do proudu nově chápáných sociálních dějin umění, vycházejících z díla. K pěti úvodním referátům se přimklo sdělení dr. Seifertové o výstavě a symposiu k dílu Georga Flegela. Rozprava se dotkla vlivu restitucí na fondy muzeí, galerií a zámků (s příkladem vstřícných dlouhodobých záplužek a expozice v lobkovické Nelahozevsi) a soustředila se jmenovitě k metodickým otázkám výstav s ohledem na domácího i zahraničního návštěvníka. V této souvislosti

byla zdůrazněna potřeba jak průvodcovské literatury o sbírkách (vedle katalogů), tak kulturních přehledů, jež by podávaly aktualizovaný přehled výstav, stálých expozic ap. a posloužily jako důležitý zdroj informací rovněž našim zastupitelským úřadům a kulturním střediskům ČR v cizích metropolích. Vedle výše uvedených bodů (zvl. metod a praktik) se několik sdělení věnovalo také koordinaci výstavních plánů v ČR, nedostatku skutečné diskuse o výstavách, o nichž vycházejí spíše referáty s kritickými poznámkami, než skutečné kritiky, a v neposlední řadě organizaci zájezdů UHS na významné výstavy, což ponecháno výboru. Závěrem: odpolední zasedání naší obce zaujalo v rovině teoretické i praktické; kromě jiného se to projevilo značnou účasti a pozornosti až do posledka.

Jiří Kropáček

Oblast zájmu našeho spolku nejlépe břízí motto jednotlivých zasedání uskutečněných v průběhu několika posledních let:

4. 1987 (Vídeň): Umění a dějiny umění, Vídeňské dějiny umění, Stavovská diskuse
5. 1989 (Vídeň): Historik umění - Dějiny umění - Společnost. Orientace ve změnách hodnot
6. 1991 (Lince): Dějiny umění - Mezioborové stýčné body - Stýčné obavy. Referáty a pódirová diskuse
7. 1993 (Graz): Dějiny umění mezi teorií a praxí. Aktuální otázky univerzity, památkové péče a muzea, média a moderní architektura.

Co se týká nejaktuálnějších iniciativ, v posledních letech spolek usiluje zejména o udržení památkové péče ve spolkové kompetenci. Dále byl např. vypracován interní universitní studijní komisí nový studijní rád, který nyní čeká na ratifikování ze strany úřadů. Také se zasazujeme o zachování největší staré soukromé sbírky Harrachů a o ochranu vzácných zahrad z období 17. - 19. století.

Rakouský spolek uměleckých historiků se přirozeně snaží navazovat také kontakty se svými sousedy a v tomto smyslu je připraven přijmout opatření, vedoucí k zahájení vzájemné spolupráce.

S kolegijním pozdravem

Univ.Prof.Dr.Götz Pochat

Mojmír Horyna: O stavu památek a stavu kulturního povědomí současné společnosti

Vážené kolegyně a kolegové, dámy a pánové, mám Vás zde informovat o stávající fázi projednávání novely zákona „o památkové péči“. Chtěl bych však svou promluvu pojmut poněkud širěji, letmo nastínit vztah současné společnosti k památkám a charakterizovat tak širší rámec, ve kterém projednávání novely zákona č. 20/1987 probíhá. My, zde shromážděni, všichni víme co to jsou památky. Byly předmětem našeho studia, pro mnohé z nás jsou přímo náplní profese. Jsou objekty naší vědecké činnosti, zkoumáme je, objasňujeme okolnosti i dobový smysl jejich vzniku, hledáme jejich původní podobu i jejich osudy a proměny v běhu dějin. Umělecký, kvalitativní i historický profil památky jsou pro nás základními hodnotami, představují nám jedinečný pramen poznání, ničím nenahraditelnou výpověď o dějinách člověka, jeho tvorivosti, kulturním kontextu minulosti i složité osnově nárůstu i vrstvení tradice. Památky jsou tak pro nás preferovanou a níjak nesuprovázenou hodnotou - jak k hledisku naší profese, tak - dle našeho mínění - i z hlediska kulturního phantomu současného i budoucího života naší země. Nedělejme si však iluze, že tento smysl pro hodnoty a význam památek, který my považujeme za samozřejmý pro kulturního člověka, platí v naší společnosti obecně. Z minulých desetiletí máme zkušenosť s níčiteli, kteří bojovali proti památkám určitého typu (církevní památky, připomínky feudalismu atd.) z pohnutek - řekl bych - ideálních. Likvidovali je v zájmu prosazení své deformované koncepce života a dějin, součástí jejíhož potvrzení bylo i popření a odsouzení (případně i zničení) hodnot s ní nesuvisejících, nazírajících jako „nepřátelská“. Dnes máme co činit se zcela novým, neidealistickým, ba dokonce velmi vyhraněně materialistickým vztahem k památkám, který je navázán na základní hesla prosazující se liberalismu. Jeho důsledky pro zachování památek nejsou nikterak méně devastující. Tento „nový materialismus“ je v myšlení současné společnosti velmi rozšířený a ve vztahu k němu se nás postoj a naše argumenty ochránců památek rázem jeví jako poměrně nesamozřejmé.

Jenom na pražských příkladech si připomeňme některé charakteristické projevy onoho „nového materialismu“:
1. Tzv. rekonstrukce domu čp. 193-I na Královickém náměstí (na místě někdejšího domu úřadu perkmistra viničních hor) přinesla vznik vlastně téměř úplné novostavby za pozdně klasicistní fasádou a pročlenění střechy hustou řadou vikýřů. Jenom diky masivnímu odporu památkářů však vděčíme za to, že zde nevzniklo

cosi ještě daleko horšího. Původní projekt totiž hodlal autentický, historicky narostlý soubor Královického náměstí „obohatit“ novodobou volnou nápodobou renesančního domu. Tato faktická novostavba by ovšem investorovi umožnila ještě intenzivněji využít kapacity hodnotné parcely, než to činí provedený projekt. I ten je však z ryze památkového hlediska vadným kompromisem. Budování novostaveb za historickými fasádami je v posledních letech zvláště nakažlivou „rekonstrukní chorobou“ v Praze. Tím spíše překvapí, že toto chyběné řešení bylo pozitivně hodnoceno v odborném architektonickém časopise.

2. Nahrazení autentického historického stavu téměř laboratorně čistým architektonickým kýčem představuje přestavba domu „U tří zlatých růží“ mezi Úvozem a Radničními schody na Hradčanech. Pro budovaný penzion „U Karla IV.“ jsou vnitřní dispozice obou domů zcela libovolně a ahistoricky měněny, vybaveny kvazihistorickými, nevkusnými detaily a do zvýšených střech jsou pochopitelně zabudována podkroví. Přes zamítavé stanovisko památkářů byl projekt schválen jak Útvarem hlavního architekta, tak Magistrátem a realizace probíhá.

3. Dokladem, že doposud platí věta, že „jedním z největších nebezpečí pro české památky jsou čeští architekti“ dokládá připravované zničení domu „Darex“ na Václavském náměstí, pod heslem nutného ekonomického vytěžení vzácné parcely. Jde pouze o první ránu, která se pro toto historické prostranství chystá. V jednání jsou požadavky na demolice či radikální přestavby několika domů na náměstí.

4. Před dvěma roky jsem upozornil na hrozící destrukci interiérů paláce Piccolomini v ulici Na příkopě a řekl, že schopnost zachovat tyto hodnotné prostory bude zkouškou kulturní výspěšnosti naší společnosti i kompetentních úřadů. Dnes již interiéry v prvním patře hlavního křídla jednou z nejvzácnějších pozdně barokních palácových staveb vlastně zanikly. Jejich klasicistní a historizující výzdoba a výbava z 19. století zmizela a byla nahrazena standardizovaným interiérem průměrného kasina. To se navíc prezentuje brutálním světlým poutačem, zabudovaným barbarsky přímo do plochy klenby krásné Dientzenhoferovy vstupní halы paláce.

5. Ze i ve snaze prospět historickému městu vede „nový materialismus“ k naprostým nehoráznostem, dokládá soutěž na přestřepení prostoru Wilsonova nádraží a vybudování monumentální a reprezentativní zástavby

Cíle rakouského spolku mohou být vzhledem k témtě předpokladům orientovány do větší šíře. Vedle zastupování zájmu kulturně historické obce na veřejnosti a vytváření role kompetentního partnera ve všech otázkách odborných, zasahuji do oblastí dotýkající se privátních stavovských zájmů. Spolek usiluje např. o zlepšení pracovních podmínek historiků umění, zvláště mladých absolventů. Zasazuje se o zachování stávajících pracovních příležitostí a využívá rovněž aktivity k vytvoření nových a hledá možnosti pro podporování studentů při jejich vzdělávání (např. formou pracovních stipendií). Podporuje výzkumné úkoly, uděluje stipendia a pod.

Ani v tomto případě se však práce spolku neobejdje především bez značné míry osobního entuziasmu svých členů a jimi voleného desetičlenného výboru.

Österreichischer Kunsthistorikerverband

Institut für Kunstgeschichte der Karl-Franzens-Universität
Universitätsplatz 3, A-8010 Graz Kaliopi Chamonikolasová

Konference CAA - lekce odpovědnosti a profesionality

V rámci zamýšleného „seriálu“ věnovaného uměleckohistorickým společnostem v zahraničí *Bulletin UHS* (2/93, s. 2-3) nedávno přinesl článek Caroly Pendegast informující o americké College Art Association. Jednou z významných aktivit této „organizace s mnoha funkcemi“ se staly každoroční výroční konference, jejichž propracovaná a k dokonalosti vybroušená logistika

je v uvedeném článku detailně, ale přehledně popsána. Zatím poslední, 82. výroční konference CAA se konala 16.-19. února v New Yorku za účasti více než poloviny z cca 13 000 členů CAA, z nichž asi jednu třetinu tvoří historikové umění. Program probíhal téměř ve stovce sekcí a nadto byl doplněn odbornými zasedáními několika affiliatech společností, specializovaných výborů CAA a různých zájmových skupin.

Cílem téhle řádky však není podat více či méně detailní informaci o odborné náplni této konference (jen svazek obsahující resumé referátů má téměř 300 stran) nýbrž upozornit na některé její aspekty, jimiž by se česká umělecko-historická obec měla inspirovat. Mám nyní na mysl především profesionalitu a zodpovědnost pořadatelů i účastníků, která vychází z vědomí, že v případě CAA *nostra res agitur*; že činnost a fungování profesní organizace je základem „života“ disciplíny a uplatnění jednotlivce v ní. Aktivní účast na konferencích je pokládána za čest; a cílem každého amerického historika umění je seznámit kolegy s výsledky své práce právě na tomto reprezentativním fóru. Zde jsou většinou pokládány základy „kariéry“. Potom ale nepřekvapí, že „pasivní“ účast na konferenci příde na několik desítek dolarů, což je suma často přesahující členský příspěvek CAA. Ale: rozhodně se vyplatí být viděn a vnímán jakožto součást oboru! Dodržování termínů pro navrhování a předkládání referátů je naprostou samozřejmostí a spojí-li se tato „dochvilnost“ s finančními prostředky není divu, že každý účastník při finálním zápisu obdrží: (1) detailní program (cca 150 stran), (2) adresář všech předem zaregistrovaných (cca 90 stran) a (3) již zmíněný soubor abstraktů. Jen s několikahodinovým zpožděním je možné si zakoupit magnetofonové nahrávky zasedání téměř všech sekcí. Součástí konferencí CAA je také obrovský „knížní veletrh“ s publikacemi o umění, kterého se účastní snad všechna významnější nakladatelství nejen z USA a Kanady, ale i z Evropy. Sleva pro členy CAA je samozřejmostí a řada dalších finančních úlev, zejména s přibývajícími dny konference, pravidlem. (N.B. - Český historik umění má velké potíže už se získáváním informací, co je vlastně z jeho oboru doma publikováno, nemluví pak o potížích s nákupem samotným.) Samozřejmě nemá smysl nechat se omračovat nesrovnatelnými výhodami a vysokými čísly. Ze jsou dějiny umění a jejich instituce v ČR a v USA odlišné je nabileni a důvody není třeba rozvádět. Je však evidentní,

nové pražské „city“ na takto získané ploše. Mimořadem jde o myšlenku starou již několik desetiletí a vzniklou v hlavách tehdy již stárnoucích utopistů moderní architektury. Její realizace v naší době by byla nejenom architektonicky i urbanisticky již antikvárním výkonem, ale i naprostou destrukcí řádu prostorového a kompozičního obrazu pravobřežní části Prahy.

Nad podobnými projekty (k nimž patří třeba i tzv. HUS, Hlavní uliční systém, přepracovaný někdejší ZÁKOS) si často kladu otázku: proč tyto omyly minulého režimu a jeho nejbrutálnější ideje rozvratu kulturní struktury životního prostředí mají stálé pozoruhodnou přitažlivost, zatímco i ona míra ochrany památek, která byla tehdy sice na papíre formulovala, nikoli však v praxi zajištěna a naplňována, platí dnes za zvláště odsouzeninodný příček doby totality.

Zvláštní - nepřímo avšak výmluvnou - odpověď na tu otázku jsem našel v posledním čísle týdeníku *Respekt*. Historici umění a památkáři jistě přivítali to, že i tento veřejné mínění poměrně silně spoluformující týdeník se konečně zmínil i o stavu našeho kulturního dědictví a perspektivách jeho záchrany. Já však chci upozornit na jiný článek, totiž na úvahu Václava Bělohradského „Hamburger, džiny a demokracie“. Jeden z našich nejpronikavějších a nejprovokativnějších myslitelů - byť poslední dobou provokující poněkud chtěně - zde píše: „Chci se tu zastat mcdonalidizace společnosti, kterou považuji za cestu k větší nezávislosti člověka na tradici, na svém historickém kontextu. McDonaldizace není jen ničení, ale přispívá k prosazení demokratického životního stylu; neutrální mcdonalidizovaný prostor je místem kde vzniká planetární občanská společnost z lidí stejně vytržených ze svých tradic a ze svého životního kontextu.“

Zde se nabízí několik otázek. Především zda je nutným předpokladem demokracie ztráta tradic a životního kontextu? Americká demokracie v 18. století nevznikla popřením tradice, ale obhajobou tradičních práv osadníků, která porušovala anglická vláda. Zakladatel naší demokracie, T. G. Masaryk, hledal záměrně její zakovení v historii i duchovní kultuře a není v tuto chvíli předmětem zkoumání, zda tento jeho projekt byl historicky správný či nikoli. Bylo by možno uvést i četné další příklady. Druhou otázkou je, zda „neutralizovaný prostor“ může být místem vzniku společnosti? „Neutralizovaný prostor“ znamená zřejmě prostor, který nemá rád, organizační sílu pro život lidí a výpovědní estetické hodnoty. Ale společnosti i státy vznikaly vždy v procesu organizace prostoru, vytváření osnovy jeho míst a stabilizace jeho významových struktur, což samo o sobě bylo vždy v kulturním výkonem. „Neutralizovaný prostor“ není místem společnosti, ale pouze jímkou množství - není prostorem demokracie, ale masy tvořené osamělci. Mezi tím je podstatný rozdíl. Ten však Bělohradský nechce vidět a jeho idolatrie standardizovaného bufetu jako konečného cíle dějin, který nás osvobodí od nich samých a od kulturních tradic, je spojena s hrubou dezinterpretací charakteru Evropy a evropské kultury. Bělohradský přiznává, že Evropa charakterizuje pluralita kulturních tradic, avšak se závěrem, který z toho činí, že totiž sama Evropa je cosi „mezi kulturami“, nelze souhlasit. Evropa totiž není cosi, co by bylo možno izolovat od evropských kultur, cosi co by bylo „mezi“ nimi jako odlišná skutečnost. Není to akulturní fakt v obklopení cizorodostí kultur. A ony kultury nejsou monadicky izolovanými v sobě uzavřenými systémy. Evropa není ani faktem ani nemenným stavem. Je zcela podstatně dynamismem křížení kultur, jejich prolínání, prorůstání, ovlivňování i antagonistismů, není „mezi“ kulturami ale v jejich mnohosti a sepečti - záhlédnutelná v každé zvlášť a ve všech dohromady. Evropa je mimo jiné i dokladem toho, že multikulturalismus není věci novou, ale starou, že

nestojí na konci naší civilizace, ale u její kolébky (v epoše antického Říma a křesťanského středověku), že není dítětem celosvětové demokratické společnosti, ale jejím prarodičem. S tímto vědomím pak ovšem samotný závěr Bělohradského studie pro nás představuje podstatně odlišnou informaci, než sám autor zamýšlel. Bělohradský uzavírá: „Nasviněný McDonald je tedy „mezi vsemi tradicemi“. Díky svobodnému trhu nás odtud nemohou vyhnat žádní strážci tradic a kultur, s nimiž se konverzovat nedá. Také by to za to nestalo.“ Jistě překvapující závěr u myslitele, který před časem brilantně analyzoval neoprávněnost eschatologického nároku myšlení metafyzického typu s jeho konceptem neosobní pravdy, a nyní tuto eschatologickou silu přičítá neosobnímu mechanismu trhu, jako rozhodujícímu kritériu legitimity různých koncepcí lidského života. Formuluje tak koncept nového materialismu, nikoli metafyzicky spekulativního, nýbrž spotřebního, čistě zbožního. To či ono pojed života a jeho kulturní kontext není nicméně jiným než více méně úspěšným (případně zcela neúspěšným) produktem na trhu.

Bělohradského studie doporučují vaši pozornost nikoli snad pro ni samu, ale jako velmi jasnou formulaci způsobu promýšlení kultury v určité - patrně nikoli zanedbatelné a zřejmě i dosti mocné - části naší společnosti. Přesně v tomto ohledu je tato práce nepochybně přínosem. A třeba se nyní ptát, jak se tváří v tvář takovému názoru obhájíme se svými nároky na ochranu čehosi, co pro něj není jenom zbytečné, ale co je přímo výrazem „neurotitujícího tyranie tradic“, od které se konečně - v džínách a s hamburgerem v ruce - současný člověk osvobozuje? Jak se realizuje tento od tradic osvobozený člověk? Je nutnou odpovědi na tuto otázku hrozící devastace Prahy podložená ekonomickým kalkulem podnikatelů? Je výrazem oné nové svobody ohromná vlna barbarského ničení historických soch v celé Praze a vizuální terorismus „graffiti“? Nárokuje si nová svoba jedince nezatíženého tradicí nutně právo k libovolné proměně historického průčeli či sochy agresivně barevnou kresbou či nápisem? A je standardizovanost a uzoučký vizuálně typový rejstřík těchto produktů výrazem žádoucího rozsahu sebereálnize onoho svobodného jedince?

Právě v konfrontaci s těmito názory není ochrana památek pouze profesní záležitostí, ale i politickou otázkou. Tou byla i v minulém režimu, který byl ve vztahu k památkám schizotrenní. Na jedné straně v nich viděl (právem) manifestaci jemu cizích idejí, které poléhaly potrat, na druhé straně v manifestaci kulturní a tvořivé tradice země, o kterou je třeba pečovat. Po pravdě řečeno, nedokázal ani jedno ani druhé, ale podstatně zhoršil stav památkového fondu stih. A stih ještě něco, zapříčinit hluchotu vůči posekání památek a slepotu vůči jejich hodnotám u patrně nezanedbatelného procenta naší společnosti. Zatímco historici umění měli sklon si namlouvat, že po pádu komunismu projeví společnost spontánně svůj zájem o kulturní dědictví, většině společnosti scházel zřejmě daleko více západní auta, možnost svobodného podnikání a případně rychlého individuálního zbohatnutí, západní konzumní přebytek a další charakteristické rysy světa za železnou oponou, z nichž některé ostatně i bolševik nabízel jako lákadlo tém, jejichž konformitu považoval za nutné si zajíšťovat. Byly-li právě tyto věci snem většiny spoluobčanů, spojený s představou nové svobody, je pak logické, že památky jsou pro ně pouhou zážěti a zbytečnosti, nebo jenom - a to paradoxně dokonce v lepším případě - prodejním artiklem. Jaký má tento „lepší případ“ pochopení hodnoty památek efekt v praxi, dokládá statistika, dle níž za necelých pět let od převratu bylo z památkových objektů (zámků, kostelů atd.) ukradeno více než 50.000 předmětů, z nichž jenom zlomek se podařilo

vypárat. Utilitární devastace nemovitostí historické hodnoty si často v ničem nezadají s přestavbami sekularizovaných klášterů na manufakturny v josefinském období.

Nevím, zda jsem dostatečně vyjádřil onu - pro mne velmi alarmující - skutečnost, že nebezpečí pro uchování památek nehoří dnes pouze od úzké ale mocné vrstvy státní a stranické byrokracie, jako v minulosti, ale od dalek větší části společnosti. Jak velká část společnosti to je, nevím, ale - dle dosavadních efektů - je jistě velmi aktivní. Co v této nové situaci činit pro ochranu památek? Jistě je svrchované žádoucí obnovit vztah lidí k historickým památkám, jejich smyslu pro hodnoty, kterými tyto nás život obohacují, smyslu pro hodnoty širšího, nadindividuálního a nadgeneračního kontextu lidského života. Tato orientace vyvazuje člověka z diktátu bezprostředního úžitku a tyranie přítomného okamžiku, dává jeho životu zvláštní, širší dimenzi. V tomto pojetí tradice není diktátem, ale zdrojem svobody vůči přítomnosti. Pro toto pojetí není vnější svět čímsi, co je nám k dispozici, jako pole našich výkonů a úspěchů, předmětem našich aktivit a zdrojem materiálu pro naše podnikání, nýbrž čímsi, co náleží k našemu životu jinak a v jistém smyslu daleko hlouběji. Svět je tím, co nás jedinci přechází i přetrvává a prostorově podstatně přesahuje, není nám dán jako předmět k naší dispozici, ale je místním i časovým předpokladem našeho života. Jeho čas je odlíšný od času našeho života a objímá jej. V tomto smyslu je reprezentativním otevřením světa domov, s mimořádně složitou prostorovou časovou strukturou svého bytí. Nepředmetnost světa, jeho podstatná sounáležitost s lidským životem i jeho podstatná jinakost, je jedním z ústředních témat všech kultur a je silným zdrojem emotivních obsahů lidského žití. Domov, má-li svou plnou kvalitu, otevírá tento svět lidského života bezprostředně, zprostředkován tak čini výchova, která obrací pozornost vychovávaného k tomu co bylo (co se udalo, co se tradiče, ale i tomu co bylo vynalezeno, objeveno, vytvořeno člověkem), aby vybavila jeho mysl k tomu co bude, i jeho vlastním příčiněním. Obnova smyslu pro kulturní plnost světa, jako nutný předpoklad znovuzaložení vztahu společnosti k památkám, je tedy podstatně úkolem výchovy - osvěty. Její snaha bude nepochybně tvrdě konfrontována s utilitárně předmětným pojetím světa a koncepcí lidské svobody jako možného egocentrického omezení na sebe sama, které dnes dominuje a je zdrojem rozmachu krizových jevů současnosti. Cílem této osvěty není obnovení jakési „harmonické minulosti“, v níž tradice vládly plnou a nelomenou silou. Takový stav ostatně v celých evropských dějinách nikdy na delší dobu nenastal, již z důvodu plurality tradic, které zde vstupovaly do hry. Má být ona osvěta účinná, musí ve vztahu k minulosti odkrýt zdroje sil důležitých pro utváření budoucnosti.

I kdyby tato osvěta měla naprostý úspěch, byla by nepochybně procesem velmi dlouhodobým. Většího úspěchu lze dosáhnout zřejmě až poté, co naši společnost přestanou fascinovat dnes nové, nezvyklé a lákavé životní možnosti a až výrazněji nad horizont vědomí vystoupí jejich problematičnost. Během té doby však právě dnes převažující nepochopení významu památek může zapříčinit rozsáhlé ochuzení našeho památkového fondu a hluoco rozvrátit kulturní profil naší země. Oproti předmětům jednorázové či krátkodobé spotřeby, které charakterizují dnešní život, žijí památky v úplně jiných časových dimenzích a jejich zánik je nenahraditelný. Vznikaly jako lidské výtvory v dobách, kdy veškerá lidská aktivita nebyla ještě soustředěna ke krátkodobému sebezajistování lidského života kořistením ve světě, ale byla spoluutvářením světa a vstupovala do jeho časových

dimenzi, nebyla prosazením přítomnosti, ale zajíšťováním budoucnosti. A právě z tohoto hlediska je mimořádnou hodnotou památek i dnes obecně stěží pochopitelná „cena stará“. Dlouhodobá cesta k dosažení efektu ve společenském vědomí, v relaci k nařízenosti aktuálních úkolů, nás však nesmí odrazovat od osvětové činnosti. Třeba využít všech možností. V této souvislosti bych chtěl upozornit na připravovaný televizní seriál „Zjizvené tváře našich měst“, jehož první díl již v lednu proběhl a jehož následující díly jsou neméně zodpovědně a kvalitně připravovány. A všechny zde přítomné chci vyzvat k podílu na osvětové činnosti, neboť je projevem nejenom vztahu profesionálů k svému oboru, ale i projevem zodpovědnosti oboru vůči společnosti. Co nejvíce autorů by mělo publikovat co nejvíce problémů, neboť v současné společnosti to, o čem se nemluví, není. A je třeba, aby autorů článků a pořadů bylo co nejvíce, jinak vznikne - v duchu přísné „demokratické“ uvažování - dojem, že na ochraně památek má zájem jenom slaboučká loba několika málo podivin.

A nyní, na závěr se konečně dostávám k vlastnímu tématu mého proslouvu. O problematice zákoně ochrany památek jsem psal a mluvil v posledních letech už tolikrát, že mě to věru netěší. Třeba si však uvědomit, že v současném společenském klimatu, je zákon nepochybně nejúčinnější a nejsíří působí formou ochrany památek, která může zabránit lavinovitému ztrátám. Vyplývá to ze samé povahy zákona, který je normou, klasifikující - ve smyslu povolené a nepovolené, zákonné a nezákoně - lidské jednání ve vztahu k určitém hodnotám, či při různých typech činností. Je-li zákon přijat a funguje-li v praxi, pak v dlouhodobé perspektívě dokáže transformovat lidské jednání, postoje i hodnocení. Dokáže-li zákon formulovat a prosadit ochranu památek jako věc veřejného zájmu, garantovanou státem, pak se v jeho důsledku ochrana památek věci veřejného zájmu vskutku stane. V tomto smyslu pak zákon koncipovaný předvidavě a odpovídající potřebám budoucnosti má i výchovný a osvětový efekt.

Současná horečná zákonodárná aktivita se snaží zajistit základní změny, ke kterým u nás došlo po roce 1989. Nové zákony jsou neseny snahou minimalizovat omezení svobod jednotlivce na míru nezbytnou v zájmu fungování celku společnosti, a pokud možno souvisle zajistit práva občana. Pro takové liberální pojetí zákonodárství bude účinná ochrana památek - vždy nutně zasahující do sféry vlastnických a podnikatelských práv - vždy čímsi krajně podezřelým. Argumentace, že i v této oblasti ochrany památek prospěje co nejvíce pojetí práv jednotlivce jako kulturní bytosti, je sice lákavá a takový stav by jistě byl žádoucí. Avšak tento koncept odmítá brát na vědomí dnešní aktuální vztah společnosti ke kulturnímu dědictví, který zapříčinuje jeho těžké ohrožení. V této situaci je možno buď „čistě demokraticky“ na ochranu kulturního dědictví rezignovat a osud hodnot vznikajících po tisíciletích ponechat na libovůli pouze přítomnému okamžiku, nebo jejich další existenci zajistit zákonem. A vskutku efektivní v této situaci může být zákon omezující práva jednotlivců ve vztahu ke kulturnímu dědictví z důvodu veřejného zájmu na jeho zachování. To ostatně platí o všech zákonech, které chrání nenahraditelné hodnoty - kupř. i lidský život. Protestovat kupř. proti paragrafům trestního zákoníku, týkajícím se vraždy a zabíti s odůvodněním, že přece každý člověk zná cenu života, by za krátkozákladnou označil každý právník. Naproti tomu právě mezi právníky na ministerstvu kultury se rozšířil názor, že omezovat vlastníky památek při zacházení s jejich majetkem je nerozumné, protože hodnota památek je všem lidem zřejmá a úcta k nim snad jaksi vrozeně daná. To bohužel není pravda.

Když jsme před dvěma léty projednávali teze tehdy připravovaného nového zákona o ochraně památek,

že se změnou společenské situace se mění i naše dějiny umění jakožto obor. Dramatický nárust posluchačů (a zkrátka i) absolventů oboru je toho signálem. Věřím, že v nové „personální“ situaci, kde se těžit bude nejspíše přesouvat ze zavedených kamenných institucí na značně diversifikované individuality, postupně poroste i úloha UHS jako přirozeně centrální „instituce“ oboru. Má-li tomu tak opravdu být, měli by si všichni čeští historici umění - ať absolvovali a působí kdykoliv a kdekoli - vzít UHS za „svou věc“ a přistupovat ke členství s odpovědností a profesionalitou.

Lubomír Konečný

DEVATENÁCTÉ STOLETÍ V PLZNI PO ČTRNÁCTÉ

Národní galerie ve spolupráci s Rakouským kulturním institutem v Praze a Rakouským ústavem pro východní a jihovýchodní Evropu (pobočka Brno) uspořádala ve dnech 10.-12. března letošní ročník mezioborového sympozia pod názvem Český lev a Rakouský orel. Celkem přirozeně při této příležitosti převažovaly referáty historiků. V uměnovědných příspěvcích se probírala témata muzikologická, teatrologická a literární, nejpočetnější však byly příspěvky uměleckohistorické. Referovali Michael Huig (srovnání historické malby z rakouského a českého pohledu), Ilona Samáňová-Parsons (komparativní periodizace mezi uměleckou Vídni, Budapešti a Prahou), Roman Prah (obraz umělecké Vídni v pohledu českých secesionistů) a Vít Vlnas (o „odrážkoučovacích“ konцепcích galerie v počátcích čsl. samostatnosti). V bloku o architektuře referovali Zdeněk Lukeš, Jindřich Vybíral, Rostislav Švácha a Pavel Zatloukal. Některé příspěvky mohly být pouze zaslány (mezi nimi také text kolegyně Markéty Theinhardtové z Paříže) a budou spolu s proslovenými vydaný v připravovaném sborníku.

Zdá se, že rakuští hosté neodjížděli zklamáni: rozhodně však první takto mezinárodně budovaný ročník dal sympoziu příležitost obměnit vztý styl. K projevům dobré tradice plzeňského setkání patří, že se zdařilo připravit výstavu tématicky sladěnou s předmětem jednání (po jejím ukončení v Západočeské galerii bude zveřejněna také v Národní galerii, v klášteře sv. Anežky České). Budou-li se hledat způsoby, jak a zda vůbec v Plzni pokračovat, bude základním signálem to, jestli se stále ještě rodí další téma pro podobné mezioborové setkání. Rýsuji se hned dvě: Doba kolem roku 1800 a Idyla.

Roman Prah

ROZPRAVA O BAROKU PODRUHÉ

V Bulletinu UHS (2/93) dr. V. Přibyl referoval o kolokviu o barokním umění na území severozápadně od Prahy, které proběhlo 7.4. 1993 ve Vlastivědném muzeu ve Slaném při příležitosti výstavy „Umění baroka a 19. století na Zlonicku“. Avizovaný sborník příspěvků proslovených na tomto kolokviu vydal pod titulem „Rozprava o baroku“ (Kladno 1993) referát kultury Okresního úřadu Kladno ve spolupráci s Památkovým ústavem středních Čech Praha. Jsou zde otištěny následující příspěvky: P. Preiss, Kaple piaristické koleje ve Slaném; M. Horyna, Kaple sv. Floriána na Kladně a pozdní dílo Kiliána Ignáce Dientzenhofera; J. Štoviček, Loretánská idea a barokní historismus u Martiniců v době pobělohorské; A. Rollová, Barokní fresky ve dvou lokalitách severozápadně od Prahy - Siard František Nosecký a Jan Václav Spitzer; V. Přibyl, Jan Karel Kovář na Kladně; J. Royt, Poutní místa a milostné obrazy na Slánsku v 17. a 18. stol.; V. Vlnas,

Poznámky k žánrové skladbě českých barokních obrazářen. Přestože nejsou otištěny všechny pronesené referáty, je sborník významným příspěvkem k poznání jednoho z regionálních uměleckých středisek doby barokní v Čechách. Čtenář ocení nejen poměrně bohatý obrazový dopovod a slušnou úroveň tisku, ale i anglická resumé jednotlivých příspěvků. Sborník je možno objednat na adresu: dr. J. Hladíková, Okresní úřad Kladno, odd. kultury a památkové péče, PSČ 272 00.

MŠ

RADA EVROPY

byla založena jako nevládní politická organizace 5. května 1949. V současné době má celkem 32 členských států včetně České republiky, která byla opětovně přijata za rádného člena po rozpadu ČSFR dne 30. června 1993. V rámci začlenování zemí střední a východní Evropy do evropských struktur zřídil rektor Univerzity Karlovy v Praze Dokumentační a informační středisko Rady Evropy jako součást Evropského informačního střediska UK. Slavnostní inaugurace střediska se konala za účasti generální tajemnice Rady Evropy paní Catherine Lalumiére v historické budově Karolina dne 8. dubna 1992.

Posláním střediska je informovat českou veřejnost o všech aktivitách Rady Evropy. K tomuto účelu slouží mimo jiné knihovna, jejíž fondy jsou tematicky rozděleny podle oblasti hlavních zajímů Rady Evropy. Jsou to: legislativa, lidská práva, výchova a vzdělávání, zdravotnictví, hromadné sdělovací prostředky, životní prostředí, regionální politika a místní samospráva, mládež a sport, kulturní a architektonické dědictví, sociální otázky. Všechny dokumenty jsou v anglickém a francouzském jazyce. Některé z nich byly neoficiálně přeloženy do češtiny na žádost odborných pracovišť či pro potřebu střediska. V bulletinu „Informace z Evropy“ pracoviště průběžně informuje o aktuálních činnostech Rady Evropy. Středisko kromě jiných dalších aktivit organzuje zpravidla dvakrát ročně 1 - 2 denní semináře tematicky zaměřené k aktivitám RE. Těchto akcí se zúčastňují vedle zástupců Rady Evropy ze Štrasburku významní zahraniční a domácí experti. V květnu letošního roku pořádá středisko ve spolupráci s Městským úřadem v Českém Krumlově a Státním ústavem památkové péče v Praze seminář s kulturním zaměřením nazvaný „Politika Rady Evropy v oblasti zachování architektonického dědictví“. Jednání proběhne ve čtyřech tematických okruzích:

- 1) Úmluva o ochraně architektonického dědictví Evropy, právní úpravy s ní související a zkušenosti z jejich uplatňování v členských zemích Rady Evropy a zejména v České republice
- 2) Ochrana a využití architektonických památek v rámci evropského regionu včetně České republiky
- 3) Vědom jednotlivého evropského kulturního dědictví - problémy jednotlivých národních kultur
- 4) Cestovní ruch - využití či devastace architektonických památek?

Seminář se bude konat ve dnech 9. - 11. května 1994 v Českém Krumlově (kongresový sál hotelu Růže, Horní 154), městě zapsaném v roce 1992 pro svou unikátní historickou podobu do Seznamu světového dědictví UNESCO.

Přednášejicími budou vedle kompetentních zástupců Sekretariátu Rady Evropy ve Štrasburku významní zahraniční a čeští experti v oblasti koncipování a realizování politiky ochrany a využití architektonického dědictví na mezinárodní, národní i regionální úrovni. Aktivní účast přislíbili: José Maria BALLESTRE, Rada Evropy Štrasburk, Steven BRINDLE, English Heritage Velká Británie, Martin KÜHLENTHAL, COMOS SRN, Jean

namítali nám legislativci ministerstva kultury opakováně, že naše koncepce omezuje základní lidská práva nad rámec poskytovaný Listinou základních práv a svobod, která jako součást ústavního pořádku České republiky je textem do značné míry určujícím možnosti nově formulovaných zákonných norem. Dále nám namítali, že připravovaný zákon vlastníky zatěžuje přílišní povinnostmi a nedostatečně je motivuje, a tím je - jaksi à priori - staví do pozice možných škůdců památek. Jsem si jist, že jde o velmi zvolnou interpretaci lidí, kteří nejsou ochotni angažovat se na tom, zač jsou placeni, totiž na připravě skutečně účinné zákonné ochrany památek. Stejně jako v minulém režimu nechápal ochranu památek jako významné politikum samu o sobě, ve smyslu výroku, že právě kultura je politikou malých států, ale podřizuje ji stranicko-mocenským zámerům. Chci zopakovat, že příkazový a zřetelně omezuje charakter mají všechny normy, ochraňující nenahraditelné hodnoty, nejenom zákony, ale i vyhlášky. Jsou-li jasné a příkazově definována pravidla silničního provozu, níjak to neznamená, že jejich autoři považují každého řidiče za potenciálního vraha, či že idiota, který si pořídil automobil aby na silnicích pořádal havárie. Naopak jasný příkazový charakter vyhlášky je důležitý i pro dobrého řidiče, neboť mu zjednává právní jistotu i v případě nehody. Kdyby byla vyhláška o silničním provozu koncipována jako prázdný apel na svědomí a vychování řidičů a neposkytovávala jasné a chování omezuječí návody, nebyla by účastníkům silničního provozu ani zárukou možné právní jistoty při jejich pobytu na silnici. A nyní dochází k základní otázce, od níž se teprve může odvjet tvorba zákona na ochranu památek s plným vědomím smyslu této činnosti. Totiž, jsou historické kulturní hodnoty pro nás život tak důležité, že jsme ochotni přistoupit na omezení svých svobod v zájmu jejich zachování? Tuto otázkou si nekladem jenom každý sám sobě, ale musíme ji zodpovědět za společnost přítomnou i budoucí. A vzhledem k významu a hodnotě našeho kulturního dědictví a celosvětovému zájmu o ně, ji zodpovídáme i jménem světové kulturní veřejnosti. Vědecké poznání, zájem světové veřejnosti o české památky i jejich obecné vysoké hodnocení poskytuje důležitý vodítko pro naši odpověď. Ta bude zároveň odpověď na otázkou, odpovídá-li nás respekt ke kulturním hodnotám (alespoň v rovině právních norem) obecnému standardu vyspělého světa či nikoli. Bude-li odpověď kladná, teprve pak bude zřejmé, že památky jsou skutečnosti, která je i předmětem veřejného zájmu, který je vlastník a každý, kdo s památkou přichází do styku povinen respektovat. Potom lze pro zákoně zajištění jejich ochrany využít poměrně široké spektrum možností, které poskytuje právě Listina základních práv a svobod. Tento důležitý dokument našeho právního rádu čtu obhájci pouze individuálních a ekonomických svobod velmi selektivně. Doložila to i nedávná brillantní přednáška prof. JUDr. Dušana Hendrycha, děkana PF UK. Ten upozomil, že ochranu památek lze v textu Listiny základních práv a svobod opírt nejen o nejčastěji citované čl. 34 a 35, ale i další významné pasáže jejího textu. Pro informaci uvádí, že v čl. 34, odst. 2/ stojí: „právo přístupu ke kulturnímu bohatství je zaručeno zákonem“ a v čl. 35 odst. 3/: „Při výkonu svých práv nesmí nikdo ohrožovat ani poškozovat životní prostředí, přírodní zdroje, druhové bohatství přírody a kulturní památky nad míru stanovenou zákonem.“ V obou případech je zákon uveden jako platný nástroj k zajištění zájmu veřejnosti na zachování památek i způsobu, jímž je toto zachování prováděno. Jmenováním kulturních památek vedle hodnot přírodního životního prostředí jim sama Listina základních práv a svobod určuje postavení základních hodnot

nutných pro život. Již tyto články „Listiny“ formuluji základní poslání zákona a étos, kterým by měl být nesen. Pro právnický „styl“ samotného zákona je důležitý vodítkem ustanovení čl. 2 odst. 1/3, kde se praví: „Každý může činit co není zákonem zakázáno a nikdo nesmí být nucen činit co mu zákon neukládá.“ Právě tato formulace konstatuje velmi zřetelně, že v novém právním rádu může být účinný pouze takový zákon o ochraně památek, který jasně definuje omezení práv a závazné povinnosti všech, kdo s památkami přicházejí do styku, především tedy vlastníků při jejich naprosté rovnosti před zákonem. Je zároveň zřejmé, že nad povinnosti uložené zákonem nelze něčeho dosáhnout, i proto je třeba zákonem omezit výkon vlastnických práv. Toto omezení se však neprotiví znění „Listiny“, která v čl. 11 odst. 1/3 praví: „Vlastnictví zavazuje. Nesmí být zneužito na újmu práv druhých anebo v rozporu se zákonem chráněním obecnými zájmy.“ Listina základních práv a svobod posléze zná i „nučené omezení vlastnického práva“ opět výhradně „ve veřejném zájmu a to na základě zákona a za náhradu“. Nikde však nekonstatuje, že tato náhrada musí být finanční. Je proto možná i interpretace, že touto náhradou jsou pro vlastníka i bezúplatně poskytované konzultace a expertizy památkářů a dalších odborných institucí, které zřizuje a jejichž provoz financuje stát. Tyto konzultace a expertizy přispívají k zachování hodnot a dalšímu zhodnocení majetku, který je památkou, uvádějí zájem vlastníka a veřejný zájem do souladu, a jsou podkladem zjednání právní jistoty vlastníka kulturně uvědomělého a dbalého zákona. Přesně takový vlastník přivítá jasné znění zákona, které přehledně stanoví jeho povinnosti a nebude se cítit jeho příkazovým charakterem dotčen. A formulovat zákon o ochraně památek tak, aby vyhovoval vlastníkům nekulturním a nectícím zákon, by bylo kocourkovským počináním, ať by se sebevice oháňelo principy liberalismu. Přesně takový charakter měla verze novely zákona č. 20/1987, připravená MK ČR na podzim minulého roku. Po razantním vyjádření nesouhlasu ze strany odborné veřejnosti byly klíčové problémy novely projednány v řadě pracovních diskusí mezi zástupci ministerstva kultury a pracovní skupinou složenou ze zástupců historiků umění, architektů a památkářů. Základní námitky, které tato pracovní skupina proti návrhu novely vnesla, byly v prosinci a lednu pracovníky ministerstva postupně akceptovány. Pracovní skupina vymáhala toho, aby byla vlastní znění novely. Se zástupci MK ČR bylo dohodnuto, že pracovní skupina bude připomínkovým místem i pro nové zpracovanou verzi novely zákona. Poskytnutí jejího textu bylo přislibeno na konec března tohoto roku. V případě, že tato novela bude akceptovatelná z odborného a profesního hlediska, přislíbila pracovní skupina, že jí poskytne plnou podporu. V případě, že tomu tak nebude, je připravena svou vlastní verzi novely poskytnout Parlamentu ČR prostřednictvím dohodnuté poslanecké iniciativy. V obou možných případech dalšího vývoje přípravy novely zákona č. 20/1987 nás skutečně tvrdá jednání tepně čekají, vzhledem k přístupu části poslanců a části členů vlády k celé problematice kultury a ochrany historických kulturních hodnot našeho životního prostředí.

Roman Prahl: Zpráva o činnosti skupiny pro připomínky k zákonu o vývozu

Nemá tu smysl opakovat informace poskytnuté v posledním čísle našeho *Bulletinu*, ale je třeba připojít pár slov o dalších fázích jednání v prosinci a lednu a o konci, ke kterému je záležitost vedena. Shodou okolností právě dnes od 9 hodin dokončuje parlamentní výbor pro kulturu, školství atd. své jednání o návrhu vývozového zákona, jednání prerušené v listopadu. Probírali jsme v prosinci s ministrskými navrhovateli zákona znova naše připomínky, a ty, které nebyly přijaty, opakujeme v memorandu, kterým jsme se obrátili v lednu znovu na zmíněný parlamentní výbor.

Je možné krátce shrnout to, co se při jednáních s navrhovateli zákona podařilo a nepodařilo. Především se zřejmě podařilo nakonec přesvědčit navrhovatele o nezbytnosti zvláštního režimu pro sakrální předměty, za což lze vděčit hlavně úsilí Daniely Vokolkové. Tento režim by měl spocívat v tom, že žádosti o vývozové osvědčení podléhají sakrální předměty (stejně jako archiválie) i při tuzemském prodeji. Představou kolegyně je, že - i když se jedná o velice početný soubor předmětů - budou příslušnou administrativu sto obstarat instituce památkové péče, za pomocí vyspělé techniky evidence, která je v památkové péči na pořadu dne.

Další úspěšný bod se týká kategorizace předmětů spadajících pod zákon, kde od počátku byli navrhovatelé zákona celkem vstřícní, ale který zahrnuje velmi citlivou a oborově různorodou problematiku. Tento bod koordinoval Ivan Muchka. *Problém, který zbyvá rozřešit, je ovšem doložit pověření jednotlivých odborných institucí pro ty které kategorie předmětů, což by mělo být podle názoru navrhovatelů řešeno mimo rámec zákona, zvláště vyhláškou.* Naopak nejméně úspěšný bod z hlediska našich připomínek se týká tzv. předkupního práva, a tento bod jsem měl na starosti bohužel hlavně já. Navrhovatelé argumentují, že předkupní právo veřejných sbírkových institucí by mohlo být zahrnuto do připravovaného zákona o muzeích a galeriích. Je ovšem těžké si představit, že toto právo lze opřít o něco jiného než o hrozbu vývozu a tudíž by do zákona o vývozu patřilo. Na druhé straně předkupní právo má zakotvit připomíková novela zákona o památkové péči, která jej navazuje na zapsání dotyčného předmětu za kulturní památku. Dá se říci, že naše památkové chránění fakticky v mnohem nahrazuje leccos z předkupního práva v jiných zemích, zejména v základní ochraně před nezádoucím vývozem. Přitom ale

zůstává jasné, že podmínky faktického předkupního práva je potřeba lépe definovat. A nejsou sám, kdo si myslí, že by to bylo třeba už ve vývozním zákonu.

Dostávám se k dalšímu bodu, který se nám nepodařilo zahrnout do připomínek projednávaných v paragrafováném znění. Týká se tzv. obchodních vývozů starozitnosti. Obchodním vývozem se může zejména činnost obchodních společností, které jsou pro tento účel licencovány ministerstvem obchodu. Domníváme se jednak, že tato praxe je celospolečensky ostudná a jednak, že není v daných podmínkách ze strany pověřených historiků umění solidně zvládnutelná. To sice nelze řešit ve znění vývozového zákona, ale představuje to kunsthistorický císcete, před kterým by naše odborná obec a dokonce ani nejvíce veřejnost neměla zavírat oči. Proto jsme tento bod zahrnuli do dopisu panu ministru a s tímto dopisem se naše dnešní shromáždění seznámí zvlášť. Předpokládáme později vypracování stanoviska v této věci. V této věci i ve všech podobných bychom uvítali celkem nezbytnou účast dalších kolegů a kolegyní a ti, kdo mají o materiály zájem, se mohou s jejich plným zněním seznámit u recepce našeho setkání, nebo tam domluvit získání kopie.

Nakonec bych rád jen shrnul, co zatím vyplynulo z připomíkování vývozového zákona. Je to reforma podstatná, její důsledky nelze plně odhadnout a naše právo i povinnost vyjadřovat se k ní dneškem nekončí. Přestože právě nyní probíhá o vývozovém zákona rozhodující jednání, případná diskuse o souvisejících problémech na dnešním shromáždění má svůj plný smysl. Jenak nevíme, jak jednání parlamentního výboru dopadne a měli bychom být připraveni reagovat. Jenak nás čeká velmi podobná situace s různými souvisejícími zákony: nejen s novelou památkového zákona, ale i s novým zákonem o muzeích, a také o zdánlivě nesouvisejících, jako se zákonem o živnostech. Nebudeme-li při této příležitosti vystupovat - to znamená také, pokud se více z nás nezapojí do působení na zákonodárce, poslance i na veřejnost - sotva si pak budeme moci stěžovat na nepríznivý rámec, který se pro činnost historiků umění vytvoří. K zadovězení případných dotazů k vývozovému zákonu jsou kromě jmenovaných mimořádně způsobil také kolegové Horyna a Kotalík, kteří jak víte, se zároveň podílejí na připomíkování památkové novely.

Pierre THIBAULT, ICOMOS Francie. Pavel JERIE, SÚPP Praha, Jan KAIGL, VÚVA Praha, Jiří T. KOTALÍK, AVU Praha, Aleš KREJCŮ, PÚ České Budějovice, Ivan MUCHKA, ÚDO AV ČR Praha, Jan MUK, SÚRPMO Praha, Pavel PELANT, MF ČR Praha, Josef ŠTULC, SÚPP, ICOMOS Praha, Jiří VARHANÍK, MK ČR Praha.

Adresa:

Evropské informační středisko UK odd. Rady Evropy
110 00 Praha 1, Senovážné nám. 26

Tel. / fax: 02 - 2422 77 97

Provozní doba knihovny: pondělí + čtvrtok 13.00 - 15.30,
úterý + pátek 8.30 - 12 h Anděla Bartošová

VÝBOR UMĚLECKOHISTORICKÉ
SPOLEČNOSTI V ČESKÝCH ZEMÍCH
UDĚLIL

CENU JOSEFA KRÁSY

ZA ROK 1993

DR. JANU ROYTOVI

za mimořádný badatelský a publikační výkon při
právě expozic a katalogu výstav

Laureát velkoryse věnoval finanční částku, spojenou s udělením ceny, do fondu UHS.

Držitelé Baderova stipendia
pro výzkum barokního
malířství na ak. rok 1994/95

V druhém ročníku obdrželi Baderovo stipendium pro výzkum barokního malířství ve výši 5.000 US \$ tito studenti dějepisu umění:

Petr Baláček z Palackého university v Olomouci na výzkum života a díla Jana Spillenberga

Petr Svojanovský z Karlovy university v Praze na výzkum osobnosti a tvorby Leopolda Willmanna

Pavel Blatný z Karlovy university v Praze na výzkum díla

Jaroslav Petru: K výstavním aspektům na památkových objektech

K tématu výstav a výstavní činnosti bych považoval za nutné připojit i uvažování o těch výstavách, které svou delší dobu trvání - a mnohdy jsou dokonce označovány za stálé - plní poslání exposice. V galerijní a muzejní činnosti platí výbudování exposice vlastně za jeden z vrcholních pracovních a odborných výkonů. Byli jsme např. svědky, že taková práce byla v roce 1992 po zásluze odměněna cenou Josefa Krášy.

Ale právě tak, jako vidíme v krátkodobých výstav minimální zájem tzv. odborné veřejnosti, ještě více tato nesrnná apatie zarazí i výstav. Tím, že odborník vůbec navštíví výstavu, nemůže přece končit jeho stanovisko. Logickým pokračováním jeho zájiku by měl být referát,

kritika, recenze. V šaldovském slova smyslu by sem výjimečně patřilo i milosrdné či významné mlčení jako jedna z forem kritiky, ale to bychom si museli malem myslet, že názor naší současné odborné veřejnosti na současně výstavy a exposice je veskze negativní. Kolik jen těch výstav v posledních pěti letech zůstalo vůbec bez odeszy? A na které z výstav známe více než jeden či dva publikované názory odborníků? Vždyť se nám mnohdy vyskytly případy, že redakce našich odborných časopisů se dokonce dohodly, že nebudou o výstavě psát a nebyla to např. menší akce než representativní výstava pozdního díla Maxe Weilera (za účasti autora v Praze) v roce 1991. Nemám pocit, že by tyto mafianské způsoby zmizely. Nás

Hanze von Aachen, zejména z technologického hlediska (v tomto případě, který překračuje věkový limit, bylo přihlédnuto především ke kvalitě a potencionálnímu přínosu projektu a také ke skutečnostem, jež žadatel uvedl o důvodech, proč studuje vysokou školu až nyní). Dr. Bader předpokládá, že v příštím ak. roce bude vypsáno stipendium opět za týchž podmínek jako letos.

Milena Bartlová

Dějiny církevního umění na Cyrilometodějské teologické fakultě v Olomouci

Věcné a majetkové hledisko ve skladbě našich nemovitých i movitých kulturních památek jako nedílné součásti národního kulturního dědictví akcentuje významný podíl památek sakrální architektury a církevního umění i řady dalších objektů a předmětů profánní povahy, které jsou ve vlastnictví církevních institucí nebo se do jejího vlastnictví vrátily polistopadovými restitučemi. Nové politické a společenské poměry s plnou náboženskou svobodou umožnily obnovu a rozvoj života řeholní a řeholních společností, církevních institucí a samozřejmě i církevního školství. Tyto změny se přirozeně musí dotýkat i vztahu církve jako vlastníka značné části památkového fondu a stálí památkové péče. V praxi to znamená, že hlavní podíl a odpovědnost za fungování tohoto vztahu i za zachování počtu a stavu památek ve vlastnictví katolické církve mají a budou mít zejména kněží v jednotlivých farách. To ovšem vyvolává naléhavou potřebu vzdělání a náležité teoretické i praktické přípravy na zmíněné úkoly v pastorační praxi.

V současné době jsou u nás jedinými vysokoškolskými učilišti katolických kněží i v pastorační praxi působících laiků (trvalých jánů-diaconů, katechetů ap.) teologické fakulty Olomoucká Cyrilometodějská teologická fakulta Univerzity Palackého je jediná na Moravě a ve Slezsku a jedna ze tří působících na území České republiky. Postupnou likvidaci olomoucké univerzity v 19. století přežila pouze teologická fakulta, která se v roce 1946 stala integrální součástí obnovené Univerzity Palackého. Brzy však byla komunistickým režimem zrušena, stalo se tak 14. července 1950. Svoji činnost mohla obnovit až po listopadovém převratu v roce 1989.

Fakulta má nyní (studijní rok 1993/1994) všechn pět ročníků denního studia a zářím čtyři ročníky studia distančního (dálkového) pro obor náboženská výchova. V letošním studijním roce bylo ve spolupráci s pedagogickou fakultou otevřeno čtyřleté magisterské studium náboženská výchova - čeština. K oborům praktické teologie patří mimo jiné církevní dějiny a ochrana církevních památek. Předměty byly přednášeny již od roku 1990. Záhy však bylo zřejmé, že bude třeba provést úpravy a doplnění těchto dvou předmětů o Úvod do studia církevních dějin a Dějiny církevního umění. Za ideální stav považujeme rozložení historických disciplín do všech ročníků magisterského studia teologie v této podobě:

I. ročník: Úvod do studia církevních dějin (zimní semestr)

Církevní dějiny - starověk (letní semestr)

II. ročník: Církevní dějiny - středověk (zimní a letní sem.)

III. ročník: Církevní dějiny - novověk (zimní a letní sem.)

IV. ročník: Církevní dějiny - český středověk (zimní sem.)

Církevní dějiny - český novověk (letní sem.)

V. ročník: Dějiny církevního umění (zimní semestr)

Ochrana církevních památek (letní semestr)

Uskutečnit tento program bude však možné v plné míře teprve od studijního roku 1994/95, kdy bude stabilizována personální situace na katedře historicko-právní. V prvním akademickém roce přednášel církevní dějiny i ochranu

akademický časopis o výstavní činnosti většinou vzneseně mládi. Jenže odborně fundované články o výstavní činnosti bylo nutno rozšířit o Ateliér a pod. i do dalších našich novin: týdeníku, deníku, kde kulturní rubriky budou všechny vymizely, anebo jsou v rukách náladových a kuloárně informovaných novinářských psavců.

Instalace výstavy vyžaduje značné odborné výpětí od přípravy až po vernisáž; toto napětí by mělo pokračovat přenesené i po zahájení výstavy v referátech, v kritikách, v recensích, v polemikách. V divadelním životě se již namnoz vžila deméra jako - řečeno slovy Pavla Eisnera - zavírka všeho. Mám pocit, že demery výstav by byly dokonce ještě smysluplnější. V uplynulém roce jsme zažili např. dokonce několik výstav z díla Mistra Theodorika - a k jakým závěrům jsme vlastně dosíželi? A to na těchto výstavách bylo vidět, že jde restaurátorskými zásahy doslova o podstatu uměleckého díla!!

V tomto úhu pohledu se chci ale hlavně zmínit o instalacích na našich hradech a zámcích či jak se říká opatrnejší: na našich zpřístupněných památkových objektech. Restitučními problémy se tato tematika obecně nemění. To, co vzniklo ještě za činnosti Národní kulturní komise či jmenovitě za doc. O. J. Blažíčka, neslo právem označení interiérové instalace. O autenticitě je možno mluvit v tomto směru sice jen velmi opatrně a je to vůbec ta nejspecifitější otázka. Ale o smyslu, potřebě a působení těchto interiérových instalací nebude jistě sporu. Samozřejmě, další vývoj přines pojem reinstalace, náznakové instalace apod., ale to všechno *cum grano salis* by mělo pokračovat dál. Jistá diskreditace byla

tlakem totalitní éry vnesena do tzv. vstupních síní, ale po přejití sametových vichřic euforie nebude patrně vhodné vylevat s vaničkou i díl. V mnohem vyšší míře to bude platit o tzv. památkových expozicích, kde je dluh našeho oboru stále otevřený. Exposice, které by měly vývojově vytvořit rozsáhlý okruh, zůstaly trčet na Blažíčkově podnětném příkladu Baroka na Karlově Koruně v Chlumci nad Cidlinou a dnes s restitucí tohoto objektu jakoby ztratily raison d'être. Svého času jsem publikoval (Památky a příroda 15/1990 str. 466-468) ve statí „Jan Patocák a památková péče“ alespoň v náznaku expoziční řady, která námětově vznikla ve specifických moravských poměrech v sedesátých letech za vedení prof. Václava Richtera a která měla příslušnými katalogy suplovat knižně neexistující dějiny umění na Moravě.

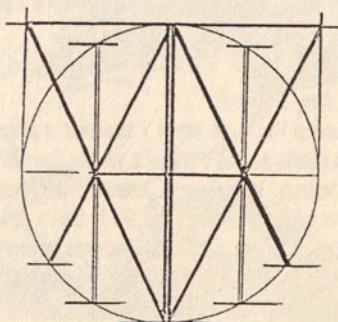
Byly doby, kdy každý nový ředitel Středočeského střediska památkové péče považoval za svou povinnost provést novou instalaci Karlštejna. Bylo tak utraceno mnoho peněz, ale k kvalitativnějšímu posunu nedošlo. Byly vždy vyrobeny nové vitríny, byly zadány nové modely hradu, byly proplaceny nové faktury za libreta, scénáře a architektonické řešení. A přitom ta nejmotivnější instalace Karlštejna byla ta první, kterou vytvořil bez honoráru arch. Břetislav Štrouh, jejž součástí byly modely hradu od manželů Menclových, modely které jsem pak léta vídal odložené v depozitáři karlštejnské Velké věže. Ale ať je tomu jakkoli, tato oblast výstavního charakteru na památkových objektech zůstává našim předním úkolem, poněvadž souvisí bytostně nejen s naším kulturním dědictvím, ale i s naším životním prostředím.

Antonín Novák: Informace o činnosti AHVT

Zprvu bych rád uvedl na pravou míru převládající představu, že Archiv historické výtvarné technologie (AHVT) je „archivem restaurátorů“. AHVT je meziborovým, interdisciplinárním sdružením tří profesí, které se podílí na rozvíjení samostatného oboru „historická výtvarná technologie“. Struční historie celého projektu i zásady jsou otištěny v TECHNOLÓGII ARTIS 2, str. 5 - 7. Protože každý z nás je již členem nejakého spolku, rozhodl jsem se, že se nebudou platit členské příspěvky, protože každý z nás odevzdává do archivu hodnotu daleko vyšší, tolik výsledky své vlastní práce. Myšlenka studijního archivu byla totiž řešením potřeby publikovat (resp. zveřejnit) daleko větší množství prací, než kolik jich má šanci vyjít tiskem. Spolek AHVT přitom dříve a dodzvívání autorských práv u vložených příspěvků - odevzdávaný příspěvek se považuje za publikaci a studium dalším osobám je umožněno na základě badatelského listu se všemi povinnostmi z toho vyplývajícimi. Právní stránka je formulována v přijatých stanovách, publikovaných rovněž v TECHNOLÓGII ARTIS 2.

Nedávno byl pověřen funkci správce archivu PhDr. Luděk Jiráško, který s námi již dříve spolupracoval na studiu paleograficky obtížných historických receptů, na základě smlouvy mezi AHVT a Ústavem dějin umění AV ČR. Další příspěvky je proto třeba předávat jemu již přímo na AVU. Z úkolů, které si náš spolek vytíká již od počátku, bych rád připomněl především vytváření akademické půdy pro výmenu názorů a badatelských výsledků. Naše publikácia činnost je mezi historiky umění známa, není však viditelná na veřejnosti, neboť knihkupci trvale považují naši ročenku za „neprodejně zboží“ a nevyplácí se jim ji prodávat (podobně, jako např. nelze již nikde koupit válečky na ležáku, fotografii a jiné užitečné, ale málodky kupované předměty). Z druhé strany na TECHNOLÓGII ARTIS přicházejí objednávky z nejrůznějších koutů světa

a mimořádný je její ohlas i na Slovensku. K propagaci naší publikácia činnosti ostatně přispělo i mezinárodní symposium, konané v červnu minulého roku v Praze, o němž v Bulletinu UHS referovala dr. Všecková. Dalším naším cílem je postupné vybudování instituce pro systematický výzkum, obdobně jiným střediskům v zahraničí, s nimiž spolupracujeme, např. Centrála Laboratorium v Amsterdamu (viz TECHNOLÓGIA ARTIS 3). „Laboratoř a archiv výtvarné technologie“ (zatím pracovní název tohoto projektu) by se zaměřily i na systematické budování kartoték historických receptů v originálním znění i překladech, s počítacovým tříděním a výstupy. Na předběžných jednáních v Praze v rámci sympozia se podílel PhDr. Ivan Muchka. Možnost mezinárodní výměny informací a účinné propojení amsterdamského třídění se systematickým projektem našim teď závisí na dotaci ministerstva kultury resp. na zakladatelském počinu tohoto ministerstva. Jako spolek situaci partnersky zvládnout nemůžeme. Naše projekty, předávané postupně náměstkům Kněžíkovi a Kratochvílovi, pak přímo ministru Kubátovi, však zůstaly bez jediné

odpovědi. Naše snažení i naše existence byly pro ministerstvo kultury vzdudem, neplatí už ani slušné pravidlo odpovědi po 14 dnech až měsíci. Nezbývá než doufat, že se na ministerstvu kultury pod novým vedením pana Tigrida vrátí alespoň základní normy a pravidla společenského styku.

Věříme, že naše záměry podpoří i Uměleckohistorická společnost a že v našem programu ocení především možnost vytvoření báze pro exaktní srovnávání technických znaků uměleckých děl. Uvítáme spolupráci

těch členů UHS, kteří by měli hlubší zájem o historickou výtvarnou technologii a vědi, že restaurování je vždy příležitostí nahlédnout podrobněji do technické skladby díla. V blízké době se uskuteční shromáždění všech členů spolku. Na základě stanov upozorní na možnost vyplnění registračního listku u dr. Jiráska na AVU, které bude podkladem k pozvání na toto shromáždění. Na základě přihlášení záměru se můžete zúčastnit naší hromadné porady, volby nových orgánů spolku i přinést své náměty k řešení projektů, které jsme si předsevzali.

Memorandum valné hromady UHS

Členové Uměleckohistorické společnosti v českých zemích se na své valné hromadě dne 27. ledna 1994 věnovali mj. i otázkám památkové legislativy (Zákon o vývozu a prodeji předmětů kulturní hodnoty, Novela zákona o státní památkové péči č. 20/1987, Novela zákona o muzeích a galeriích č. 54/1959).

Protože tuto problematiku považujeme z hlediska oboru naší činnosti za jednu z klíčových, věříme, že i v budoucnosti budou mít reprezentanti odborné veřejnosti možnost aktivně se podílet na definitivní formulaci této nezbytných právních norem.

Jejich skutečně účinné uplatnění v praxi však bude možné pouze za předpokladu, že ochrana kulturního dědictví bude pojímána jako záležitost obecného zájmu a v tomto smyslu budou zohledněny i přijímané zákony a

nařízení, které s touto problematikou jakkoliv souvisí.

Členové UHS se obrací na parlament a vládu ČR s výzvou, aby s vědomím spoluodpovědnosti za budoucí zachování kulturního dědictví pracovali intenzivně na vytvoření odpovídajícího legislativního rámce a optimálních podmínek pro jeho účinnou ochranu ve smyslu ústavních práv a svobod a požadavků Memoranda čs. výboru ICOM na ochranu kulturního dědictví české a Slovenské republiky (Brno 3. 12. 1992) a Memoranda českého komitétu ICOMOS o historických sídlech a architektonickém fondu Českého státu (Praha 11. 3. 1993), které valná hromada UHS plně podporuje.

Za Uměleckohistorickou společnost v českých zemích

Prof. PhDr. Petr Wittlich, DrSc., předseda

Dopis Pavlu Tigridovi

Vážený pane ministrě,

dovolte, abychom Vám srdečně popřáli úspěch ve Vaší nové úloze, v níž bezesporu lze a je třeba práve v současné době velmi mnoho vykonat.

Naše společnost je jedním z těch spolků, které se ustavily po Listopadu 1989 (nemluvě o pokusu založení takové společnosti v roce 1968). Nejde o spolek typu protesní komory ani učené společnosti, ale o jediné sdružení našeho oboru s určitým odborným a informačním potenciálem. Za své dosavadní existence jsme se podíleli na řešení něterých odborných problémů souvisejících s činností památkové péče, galerii i muzei a byli jsme v kontaktu s ministerstvem kultury.

V této souvislosti bychom Vás rádi upozornili na dva momenty.

Jeden z nich souvisí s přípravou a projednáváním zákonů o památkové péči, vývozu kulturních předmětů i o muzeích a galeriích. Při odborné oponentu této osnovy, na níž se členové naší společnosti podílejí, se znova ukázalo, že řada problémů se týká rezortu ministerstva kultury, že ale zároveň skutečné řešení nutno hledat i mimo tento rezort. Zminíme se tu jen o jednom, a to podle našeho mínění pro české národní prostředí zvláště ostudném bodě: jde o tzv.

obchodní vývoz starožitnosti. Jak se ukazuje, nic se nezměnilo na praxi masového vývozu kulturních předmětů, vedené společnostmi licencovanými pro tuto činnost ministerstvem obchodu. V tomto bodě se zvlášť zřetelně ukazuje, že zodpovědný odborný dohled nad vývozem je za dosavadních podmínek sotva zvládnutelný. Druhý a to radostnější bod se týká rozvíjení zahraničních kontaktů naší společnosti a tím i české kultury jako celku: v první polovině září tohoto roku chce naše partnerská společnost z Velké Británie uskutečnit své pravidelné setkání v Praze v podobě kolokvia námi spoluorganizovaného a podpořeného Britskou radou. Pokládali bychom si za čest, přiměřenou stále rostoucímu zájmu světové kulturní veřejnosti o Prahu a kulturní dědictví Čech, kdybyste převzal záštitu nad tímto setkáním.

V obou těchto bodech si dovolime se na Vás znovu obrátit, jakmile se situace dále vykristalizuje. Současně Vás ujížujeme, že rádi dáme k dispozici naše uměleckohistorické sily, pokud jich bude podle Vás k řešení současné bohaté problematiky zapotřebí.

Z valné hromady UHS, dne 27. 1. 1994

Prof. Dr. Petr Wittlich, DrSc., předseda

Poslanecké sněmovně parlamentu ČR

Výboru pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu

Vážené dámy a pánové,

dovolujeme si Vás znovu oslovit v souvislosti s projednáváním návrhu zákona o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty. Výsledky jeho posledního projednávání v garančním výboru parlamentu dne 26. 1. 1994 v nás vzbuzují obavy o jeho další osud. Přes řadu oprávněně vnesených připomínek se domníváme, že odmítnutí a stažení návrhu zákona by v této chvíli pouze zkomplikovalo situaci. Potřeba urychleného přijetí právní normy

upravující režim vývozu předmětů kulturní hodnoty a stanovující účinné sankce je nanejvýš aktuální. Každý odhad může mít pro ochranu kulturního dědictví nedozírné následky. Navíc základní problémy byly již dostatečně definovány a bylo by iluzorní předpokládat, že se v dohledné době vynoří zásadně nový pohled na danou problematiku.

Poslední znění návrhu zákona zpracovaná Ministerstvem

církevních památek pouze jediný učitel (odborný asistent). O rok později byl přijat další odborný asistent pro obor novověkých církevních dějin, což umožnilo rozšířit přednášky o zmíněný Úvod a Dějiny církevního umění. Rozložení předmětu Církevní dějiny od I. do IV. se podařilo teprve od letošního akademického roku. Od letošního letního semestru byl přijat další učitel v hodnosti profesora (na zahraniční univerzitě, na naší fakultě zálim habilitován) v oboru obecných církevních dějin. Za této personální situace bude možné se v budoucnu soustavně věnovat jednotlivým oborům vypisováním speciálních přednášek, cvičení a seminářů.

Do budoucna předpokládáme, že Dějiny církevního umění budou přednášeny dva semestry místo jednoho ve 3. nebo 4. ročníku, aby pak v posledním pátém ročníku bylo možno přesunout Ochrannu církevních památek do zimního semestru a na letní semestr vypisovat speciální semináře památkové péče, popřípadě restaurování, obnovy a sběratelství. Základní podmínkou však je zkvalitnění středoškolského studia, zejména v oblasti jazykové přípravy, ale i historie a celkového kulturního přehledu. Pak bude možné věnovat na fakultě více pozornosti i předmětům uměleckohistorickým a památkovým. Důležitou podmínkou rozvoje oboru dějin církevního umění a ochrany církevních památek je technické vybavení katedry. Teologická fakulta v Olomouci začala v roce 1990 prakticky od nuly s dokonale přerušenou kontinuitou. Postupně se buduje knihovna a jen velmi obtížně potřebné pomůcky pro výuku. Před dvěma lety jsme začali budovat sbírku diapozitivů z oblasti dějin umění a památkové péče (v současné době je evidováno asi 1200 diapozitivů) i další obrazovou a fotografickou dokumentaci.

Vedoucí katedry historicko-právní, nesoucí dosud hlavní tří obnovy historických oborů na teologické fakultě a zajišťující podstatnou část jejich výuky, bude se nyní po personálním posílení katedry orientovat na rozvoj oboru dějin církevního umění a ochrany památek. Chceme ještě více spolupracovat s katedrou dějin umění na filozofické fakultě Univerzity Palackého, s Ústavem památkové péče v Olomouci a s Ústavem dějin umění AV ČR v Praze. Tato spolupráce by se měla týkat zejména Soupisu sepulchrálních památek (náhrobků) na Moravě a ve Slezsku. První díl tohoto soupisu náhrobků do roku 1420 je již dokončen a připraven do tisku. Další soupis, dokumentace a vědecké vyhodnocení by se měly týkat sepulchrálních památek z let 1421 - 1800 podle jednotlivých okresů. Bude naši snahou získat ke spolupráci studenty naší fakulty a případně i další ústavy a instituce.

Zaměření studia Dějin církevního umění a Ochrany církevních památek orientujeme k praktickým potřebám kněze v pastoraci. V průběhu jednoho semestru a dvou hodin přednášek týdně se snažíme seznámit posluchače s historickým vývojem architektury na našem území od predrománského období (Velká Morava) po konec 19. století, eventuálně do první světové války, a na ni se vážících dalších forem výtvarného umění užitých v sakrálním, liturgickém prostředí. Výklad architektury a umění románského a predrománského předchází leckdy o hlavních směrech vývoje architektury klasického Řecka a Říma a samozřejmě o architektuře a umění raně křesťanském. Při výkladu Ochrany církevních památek se zaměřujeme jednak na teoretické problémy, zejména zdůvodnění potřeb a nezbytnosti péče o církevní umění minulosti, současný stav legislativy a struktury orgánů státní památkové péče v České republice a vybrané praktické problémy při liturgické obnově kostelů, ochraně movitých památek a restaurování. Přednášky jsou doplněny promítáním diapozitivů, prohlídkami památkových objektů - kostelů a klášterů na území městské památkové rezervace Olomouc s výkladem

uměleckohistorickým i památkovým a konečně exkurze na pracovištích Ústavu památek ve Olomouci. Všechny tyto formy výuky budou rozvíjeny a prohloubány, aby se zkvalitnila příprava budoucích kněží i laiků pro pastoraciální praxi v oblasti umění a péče o památky.

Personální obsazení katedry:

Doc. PhDr. Miloslav Pojsl, vedoucí

Prof. PhDr. Jaroslav němec, cirkevní dějiny

PhDr. Vojtěch Čekota, cirkevní dějiny

Doc. ThDr. Edward Góreski, cirkevní právo

Mgr. Damián Němec, cirkevní právo

Miloslav Pojsl

IN MEMORIAM: Jiřina Vydrová

Je řada pracovnic Uměleckoprůmyslového muzea, které vytvářely v minulosti jeho pověst jako „ústavu šlechticů“ a PhDr. Jiřina Vydrová stála mezi prvními. Narodená ještě v čase rakousko-uherského mocnářství (8. 1. 1910 v Plzni), vyrůstajíc v kulturním a inspirujícím prostředí rodiny slavného herce Václava Vydry, absolvovala v roce 1929 české dívčí gymnázium v Praze a pokračovala ve studiích na katedre dějin umění filosofické fakulty Karlovy univerzity, které ukončila v roce 1936. Co přivedlo dr. Vydrovou k zájmu o umělecké řemeslo nevíme, jisté je, že 1. 2. 1940 nastoupila místo v UPM a sdílela s ním jeho osudy po téměř 50 letech. Její publikované práce ze 40. let odpovídají šířimu záběru muzejní praxe, statě katalogů a výtvarné kritiky, publikované většinou v časopise Tvar, se týkají Kruhu výtvarných umělců (1942 a 1949), Minky Podhajské (1942), Zdenky Burghauerové (1941), výstavy gobelinů (1948), belgické krajky (1948), britského plakátu (1948), upomínkových předmětů z Vsesokolského sletu (1948), lakýrnických řemesel (1948), výstavy Školského ústavu (1949). Ještě v roce 1955 byla dr. Vydrová vedoucí oddělení muzejních sbírek, do něhož vedle textilu patřil úsek užité grafiky a průmyslového výtvarnictví. Zažila významný nárůst sbírek majetkovými prevody v padesátných letech i budování specializovaných expozic na státních zámcích - porcelánu v klášterci nad Ohří, nábytku na Lemberku, módy v Jemništi i textilnímu muzeu ve Dvoře Králové. V průběhu let se její zájem vyhýňovaly - vedle oboru skla (výstavy Ludvíky Smrkové v r. 1949 a 1959, Františka Zemka v 1958, článek Dva neznámí Biemannové v Ars vitraria 1966), kde se jako československá delegátka zúčastňovala sklářských kongresů v Paříži v r. 1956, v Mnichově 1959 a v Praze 1970, se její publikační aktivita soustředila na keramiku. Italínská majolika (UPM 1955), Italienische Majolik in tschechoslowakischen Sammlungen (Artia 1960), Italínská majolika ve sbírkách Národního muzea v Praze (ČNM 1967), Velká doba italského umění ohně (UPM 1973), Italínská majolika ze sbírek Ústavu užitého umění Moravské galerie v Brně (Brno 1973), Italínská majolika v čs. sbírkách (UPM 1973), Moravian Folk Ceramics from 1700 to 1800 (Glasrevue 29, 1974) jsou výsledkem její lásky k majolice. Nicméně největší věhlas a zásluhy si získala vybudováním oddělení textilu, v jehož čele stála v letech 1960 - 1980, a to zejména zhodnocením sbírky módy. V roce 1940 obsahovala sbírka kostýmů a módních doplňků několik desítek inventárních čísel, při odchodu dr. Vydrové do důchodu byla již několikatisícovou kolekcí. Likvidaci muzea módy v Jemništi, ze kterého dr. Vydrová převzala velkou část do UPM, cílevědomými nákupy především z okruhu dodavatelek z řad zámožných vrstev mezizálepné generace i orientací v soudobé tvorbě vytvořila dr. Vydrová cennou sbírku historických oděvů vedle reprezentativních ukázků z tvorby českých, vídeňských i

kultury chápeme jako schůdný kompromis mezi krajními stanovisky, označujícími návrh za příliš liberální či naopak příliš rigidní. V předkládaném znění upozorňujeme na dva body, které z našeho hlediska zůstávají zejména sporné (viz poznamky). I v případě této bodu lze však rozhodnout v rámci Vašeho jednání, neboť jejich řešení nemění nic na zásadách návrhu.

Nezávislá odborná pracovní skupina při Pražském gremium se seznámila s rozborem připomínek zpracovaných předkladatelem a konstatuje, že mezi názorem odborné veřejnosti a díkem návrhu zákona není, za předpokladu akceptování změn přijatých předkladatelem, zásadní rozpor.

Ochrana kulturního dědictví je zakotvena v právních normách vyspělých států. Tradici naší země byl odedávna hluboký vztah ke kultuře, která se od minulého století stala jedním z identifikačních znaků obrozeného národa. Věříme, že na tuto tradici navážete i Vý, poslanci českého parlamentu.

Poznámky:

§ 1 odst. 1.

Trváme na původním znění návrhu: „předměty... originály

děl výtvarného, literárního a hudebního umění žijících autorů“. Rozšíření na autory od jejichž úmrtí neuplynulo více než 50 let by znamenovalo, že jsou z osvědčení k vývozu předem vymýty veškeré rodinné pozůstatnosti větších autorů klasického moderního umění v Čechách, v nichž se nachází množství předmětů obecně pokládaných za prvořadé kulturní památky!

§ 8 odst. 1

Navrhujeme v souladu s návrhem garančního výboru a trestním zákoníkem vrátit se k maximální možné finanční sankci za překročení zákona, t.j. 5 mil. Kč. Škoda způsobená neoprávněným vývozem může být i vyšší a na druhé straně sankce propadnutí předmětu ve znění zákona přichází v úvahu pouze při jeho zachycení na státní hranici.

Pražské gremium pro ochranu Uměleckohistorická a rozvoj kulturního prostoru společnost

v českých zemích

Jiří Kotalík ml., předseda

Petr Wittlich, předseda

Společnost přátel starožitnosti

Tomas Durdík, předseda

Georg Flegel (1566 - 1638): Zátiší Císařská konírna Pražského hradu

Georg Flegel patří k prvním specialistům malby zátiší v evropském malířství. Tvorba tohoto olomouckého rodáka je spojena s prostředím bohatého veletržního města Frankfurt nad Mohanem, které se jeho přispěním stalo na začátku 17. století centrem malby zátiší. Flegelova poetická zátiší patří k nejstarším obrazům tohoto žánru na přelomu 16. a 17. století. Reflektoval jak bohatství a vysokou kulturu Frankfurta, tak i soudobý obdiv k přírodě jako jedinečnému Božímu dílu.

Výstava byla připravována v součinnosti Národní galerie v Praze a Historického muzea ve Frankfurtu nad Mohanem, kde byla její první verze otevřena v Schirn-Kunsthalle od 17. 12. 1993 do 13. 2. 1994. Frankfurtskou výstavu koncipoval dr. Kurt Wettinger a Národní galerie v Praze se na ni podílela zájůckami a účastí na zpracování katalogu. Pražská výstava, kterou připravila dr. Hana Seifertová, na ni navazuje v poněkud redukovaném rozsahu. V úvodu představuje soubor obrazů Lucase a Martina van Valckenborch, z devadesátých let 16. století, vytvořených ve spolupráci s Georgem Fleglem; jejím téžíštem je kolekce zátiší Georga Flegra a vynikající soubor Flegelových akvarelů. V závěru jsou prezentována zátiší Flegelových současníků ve Frankfurtu a Hanau

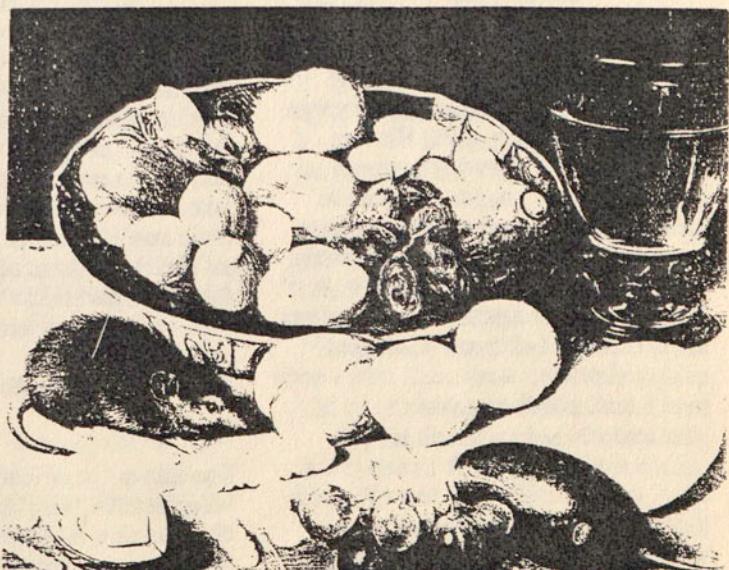
literaturou.

Výstava byla v Praze uskutečněna díky velkorysé podpoře Ministerstva zahraničních věcí Spolkové republiky Německo. Záštítu nad ní převzali prezident České republiky Václav Havel a prezident Spolkové republiky Německo Richard von Weizsäcker.

Katalog obsahuje studii Hany Seifertové a Kurta Wettingela a je opatřen anglickým resumé (195 stran, 168 reprodukcí z toho 48 barevných).

Goethe-Institut v Praze usporádá k výstavě ve čtvrtek 14. dubna 1994 jednodenní symposium, na němž přednesou referáty domácí a zahraniční historikové umění (dr. Olga Drahotová, Uměleckoprůmyslové muzeum v Praze; dr. Ivo Hlobil, Ústav dějin umění AV ČR v Praze; dr. Hana Seifertová, Národní galerie v Praze; prof. dr. Gerhard Bott, emerit. ředitel Germánského muzea v Norimberku; prof. dr. Claus Grimm, ředitel Domu bavorských dějin v Mnichově; dr. Thea Vignau-Wilberg, kurátorka Grafické sbírky Bavorských státních sbírek v Mnichově; dr. Alexandr Wied, kurátor Uměleckohistorického muzea ve Vídni; dr. Kurt Wettinger, kurátor Historického muzea ve Frankfurtu) a bude otevřena diskuse k uvedené problematice.

H. Seifertová

Georg Flegel, Zátiší s myší, Bergamo, Galleria Lorenzelli

Od valčíku po tango

Česká móda II. (1870 - 1914) UPM

Výstava je druhým dílem výstavy české módy, uváděné společným názvem „Od valčíku po tango“. Oba díly se snaží zmapovat alespoň úsek dosud málo známého oboru českého uměleckého řemesla, kterým je módní tvorba. „Od valčíku po tango“ - tedy období ohrazené zhruba léty 1780 a 1914, mezníky, které mají stejně důležité postavení ve vývoji odívání na cestě k vytvoření účelného moderního oděvu. Na konci 18. století pod vlivem osvícenství, myšlenek francouzské revoluce i rousseauovských idejí návratu k přirodě odkládají ženy krinoliny, pudrované paruky a uvolňují korzet, muži ostříhají copy a objevují výhody měšťanského oděvu s dlouhými kalhotami a stejně tak i pozdě secese odráží charakterem oděvu výsledky dlouholetého emancipačního úsilí ženy.

Jako ostatní obory uměleckého řemesla je i módní tvorba ovlivněna soudobými estetickými proudy. Zásadním programem pro celé 19. století je historismus, inspirující se v 70. a 80. letech módu renesance a baroka, v 90. letech módu klasicismu a biedermeieru. Historizující přístup nekončí ani v prvních desetiletích 20. století, kdy po epizodě secesní esovité linie se vývoj obrací k neo-empiru, neo-klasicismu a kolem roku 1915 k neo-biedermeieru. Pod pláštěm historismu probíhá však výrazné úsilí o reformu odívání, vyhovující účelnosti a zdravotním ohledům. Soudobá zdravotvora upozorňuje na škodlivost šněrování, které navíc odporuje i požadavkům současně probíhajícího ženského emancipačního procesu, přinázejícího ženám společenskou aktivitu, výdelečnou činnost i oblibu sportu. Reforma se uplatňuje nejdříve u prádla, na přelomu století i u „reformních“ šatů volného stylu; s potřebou účelnosti souvisí i vznik nových typů oděvu jako je kostým, kalhotová sukně pro jízdu na bicyklu či zobecnění sukně a bluzy jako vycházkového i společenského oděvu.

Výroba oděvů přestává být anonymní. Od 70. let 19. století výjimečně, v 80. letech již běžně se používají firemní etikety se jmény krejčích a švadlen, či se jmény salónů. Současně se rozšiřuje výroba konfekční,

soustředěná nejen v továrnách, na sklad šije i řada krejčovských salónů v Praze i v jiných městech. Módní tendenze k nám pronikají především prostřednictvím módních časopisů, kterých vzniká celá řada. Některé z nich jsou českými mutacemi německých a vídeňských časopisů, jiné obsahují původní české komentáře, ale ilustrace přetiskují z časopisů francouzských (např. Pařížské Mody, redigované Zdenkou Maroldovou z Paříže v letech 1893 - 1894, časopisy vydávané Janem a Václavem Kratinovými v Praze od roku 1898). Úsilí celých generací o založení odborné školy pro pražské krejčí se uskutečnilo až koncem 90. let 19. století, kdy krejčí Jan Katalina založil „První moderní akademii Pražskou ku pěstování mod a umění stříhačského“.

Výstava se pokouší představit českou verzi obecného vývoje módní linie se zřetelem k rozmanitosti typů a účelu oděvů. Na 30 dámských figurinách ukáže šaty společenské i vycházkové, řadu šatů svatebních, pláště, pelerinky a prádla, na 4 figurinách budou předvedeny nejužívanější typy pánských obleků. Součástí vystaveného souboru jsou pánské i dámské plavky, konvolut rukavic, punčoch, obuv, kabelek, vějířů a tanecních pořádků, klobouků, pánských doplňků a řady dalších drobností pro dámy i pro pány. Výstavu doprovází katalog s cca 25 barevnými a 120 černobílými ilustracemi, který odborně zpracovává nejen téma výstavy, ale svým charakterem i grafickou úpravou evokuje atmosféru období přelomu století a představuje tedy samostatnou monografií. Vychází souběžně ve dvou jazykových mutacích (česky a anglicky) a ve spolupráci s edičním oddělením UPM jej připravilo nakladatelství OSWALD. Autorkou textu je PhDr. Eva Uchalová a PhDr. Milena Zeminová, grafické řešení je dílem ak. mal. Clary Istlerové.

Autorkou a komisařkou výstavy je PhDr. Eva Uchalová, autorem výtvarného řešení výstavy ing. arch. Petr Hornek. Kostýmy oblékala a aranžovala ak. mal. Zdenka Kuželová. Expozici připravily pracovnice sbírky textilu a módy UPM, výstavní oddělení a instalacní skupina UPM.

Eva Uchalová

francouzských salónů období od počátku století do současnosti. Zkušenosti se zpracováním a údržbou tohoto náročného fondu zveřejnila dr. Vydrová v článku „K metodice hodnocení a restaurování historických oděvů“ (Pam. peče 1965). Svůj zájem o soudobou textilní tvorbu prokázala uspořádáním výstavy díla Marie Teinitzerové v r. 1961-62, publikací o Marii Serbouskové-Sedláčkové (1965) a článcy o Boženě Rothmayerové (U+R 1981) a Emiliu Paličkové (U+R 1982). Vyrcholením jejího úsilí na poli textilu byla expozice 500 let evropské krajky na st. zámku Doudleby nad Orlicí a výstava Žena doby secese (1976), jejíž katalog dodnes svědčí o hlubokých znalostech problematiky módní tvorby a jejich širších společenských souvislostí.

Bylo mi dopřáno pracovat s dr. Vydrovou společně po dobu dvou let před jejím definitivním odchodem do důchodu, poznat její houževnatý a soustředěný způsob práce i přístup ke zpracování fondu oděvů. její zájem a ocenění mi byly povzbuzením při přípravě obou dílů výstavy české módy 1780-1914, jejíž druhý díl jsme před týdnem zahájili.

Spolu s dr. Vydrovou bych na tomto místě ráda vzpomněla i další kolegyně, které nás opustily před několika lety a před několika dny - dr. Jarmilu Blažkovou a dr. Milenu Zeminovou, které v Uměleckoprůmyslovém muzeu společně vytvářely základy vědeckého bádání v oblasti historického textilu a jejich práce se stala trvalou součástí společného odborného díla generací.

PhDr. Jiřina Vydrová zemřela 17. prosince 1993.

Eva Uchalová

Hieronymus Bosch: Dvanáctiletý Ježíš v chrámě Originál? Replika? Kopie?

Bosch s mnoha otazníky ve Šternberském paláci. Objev zamalované postavy na desce Dvanáctiletý Ježíš v chrámu ze zámecké obrazárny v Opočně, jenž byl donedávna pokládán za kopii (jednu z několika známých exemplářů) podle ztraceného originálu Hieronyma Bosche, vzbudil velkou pozornost. Zprvu pracovně formulovanou hypotézu o možném autorství velkého Nizozemce prevzal nás tisk po svém. A tak z velmi problematického obrazu (nejen ohledně vlastní atribuce) se na stránkách novin a časopisů stal jednoduše „Bosch“. Důkladnější prohlídka a zejména restaurátorský průzkum nastínily i další sporné otázky: např. kolisající úroveň provedení jednotlivých partií desky, časté změny v rozvrhu postav či detailů architektury v podkresbách. A právě ukázat odborníkům i veřejnosti toto dílo ještě před započetím restaurátorských prací je záměrem komorní výstavy, kterou pořádají Památkový ústav v Pardubicích, Národní galerie v Praze a Nadace Hieronymus. Její součástí budou i snímky ukazující výsledky průzkumu. Opočenská práce bude na výstavě konfrontována s

dokumentací obrazu Ecce Homo od Hieronyma Bosche z frankfurtského Städelu. Kromě mistra jména, jež se k oběma dílům určitým (na našem případě ještě ne zcela objasněným) způsobem váže, spojuje tyto dva obrazy i další okolnost: i zde byly původně zobrazeni donátori, kteří později museli z obrazu zmizet. Postavy na frankfurtské desce, o nichž se vědělo již od 30. let našeho století, odhalila znova, byly v torzálním stavu, restaurace. Stejně jako u dalších verzí Dvanáctiletého Ježíše v chrámu donátori se vši pravděpodobnosti chybí, tak i na kopii frankfurtské desky z Rijksmusea v Amsterdamu se figury objednávatelů neobjevily.

Výstava potrvá od 12. 4. do 29. 5. 1994

Olga Kotková

K reprodukcii na 1. straně Bulletinu:
Dvanáctiletý Ježíš v chrámu, detail učenců
Olej, dubové dřevo, 78 x 61 cm
Opočno, zámecká galerie (ve správě Památkového ústavu v Pardubicích)

IN MEMORIAM: Milena Zeminová

S dr. Milenou Zeminovou odešla naše přední odbornice v odvěti historických textilií, zejména prací výšivačských a tkanic. Obsáhla ve svých statích stylový i technologický vývoj od středověku, v němž bylo těžiště její badatelské práce, až po závěr 19. století, a to v řadě dílčích článků, sbírkových a výstavních katalogů a konečně i v rozsáhlém souhrnném přehledu, zatím nepublikovaném.

Milena Zeminová, roz. Hanavská, se narodila 29. srpna 1927 v Praze. Po dětství stráveném v Užhorodě a Liberci absolvovala reálné gymnázium v Brně. Po maturitě v roce 1948 vystudovala dějiny umění na filosofické fakultě Masarykovy university u Alberta Katala, Václava Richtra a Antonína Friedla. Disertační práci u A. Katala věnovala dílu moravského barokního malíře Josefa Winterhaldera ml., žáka Maulbertschova (1952). Již v průběhu studia

publikovala staří o pracích barokního malíře J. J. Etgense (1951). Po nástupu do brněnského Uměleckoprůmyslového muzea v roce 1953 přesunula badatelský zájem do sféry uměleckého řemesla, nejdříve spolupracovala na výstavě a sbírkovém katalogu habánských tajans (1961). Souběžně si našla vlastní pracovní obor, vyšívání gotické doby, zastoupené v brněnských sbírkách kvalitními díly. V tomto jejím rozhodnutí sehrály roli vazby vyšíváckých prací s dobovým malířstvím i sochařstvím a tedy i možnost navázat na znalosti získané v Kutalově semináři. Z brněnských sbírek M. Zeminová nově zpracovala např. vyšívánou tapiserii se Sibylami z dolnosaského kláštera Heiningen (1973). Koncem roku 1960 přešla dr. Zeminová do Uměleckoprůmyslového muzea v Praze, a to jako odborná pracovnice oddělení textilu. Nadále se věnovala českému gotickému vyšívání, k jejím závažným badatelským příspěvkům patří rozsáhlá, všeobecně fundovaná studie K

původu tzv. třeboňského antependia (Časopis Národního muzea 1974), kde došlo k zjištění, že tato významná památka karlovske doby je sestavou z parur, tj. ozdob jáhenských dalmatik, které byly vyšity jako liturgický celek z iniciativy manželky Jošta z Rožmberka. Brzy M. Zeminová rozšířila své znalosti i na středověká a později bohatě ornamentované hedvábné tkaniny, dovážené zejména z Itálie. V souvislosti se studiem tkanin ve svatoštětínském pokladu a tkanin z hrobů lucemburských panovníků, identifikovala látku, z níž byl zhotoven velmi pravděpodobně pohřební plášť Karla IV. a rekonstruovala jeho stříh (Acta UPM 1980). Přispěvkem o problematice textilního umění doby Karlovy se účastnila pražské karlovske konference v roce 1982 a zpracovala textilní exponáty pro výstavu Kunst der Gotik aus Böhmen v Kolíně n. R. 1985. Připravila rozsáhlý konvolut textilií pro výstavu Středověké umělecké řemeslo v UPM v Praze (1986) a pro řadu dalších výstav. Navázala kontakt s odborníky ze zahraničí - jmenujme z nich aspoň Leonii von Wilckens z Germánského muzea v Norimberku - ovšem nejdůležitější zůstává kontakt s prof. Kutalem, který se lety zaintenzivoval. Na toto místo si dovolím vsunout poněkud osobní poznámku - zejména dík manželům Mileně a Jaromírovi Zeminovým se v průběhu 60. a 70. let utužil vztah brněnských, do Prahy přesídlišč Kutalových žáků s jejich učitelem a nabyl pro nás všechny nezapomenutelných lidských hodnot. Vědecká akribie a široké vsazení uměleckého díla do kulturní historie charakterizují články, které M. Zeminová psala v letech 1976 - 80 pro časopis Umění a řemesla, věnované např.

Program výstav r. 1994 - 1. část

BRNO / Moravská galerie

Uměleckoprůmyslové muzeum

21.4.-22.5.	Knižní vazby Jindřicha Svobody
15.6.-25.9.	16. Bienále užité grafiky
13.10.-13.11.	Komorní tvorba a zvony Otmara Olivy
1.12.-1. 95	Šperk 19. století ze sbírek MG
Místodržitelský palác	
14.4.-22.5.	Výtvarné umění Moravy 1880-1920
15.6.-25.9.	16. Bienále užité grafiky
20.10.-15.1. 95	Benátská malba z moravských sbírek
Pražákův palác	
31.3.-15.	Zemánekovi - sochy malba
15.6.-25.9.	16. Bienále užité grafiky
6.10.-29.1. 95
od 12.5.	Česká krajina ze sbírek MG
Stálá expozice českého umění 20.
století

BRNO / Dům umění

12.4.-15.5.	Marian Palla (prostorová instalace),
Karel Vacá (malba)
4.5.-12.6.	Walter Kaitina (retrospektiva)
24.5.-26.6.	Ivo Sedláček (malba, objekty)
28.6.-14.8.	Dana Kyndrová (fotografie), Anne
Enthune, Francie (koláže)
30.6.-14.8.	Vladimír Špaček (fotografie), Jiří
Kovanda
6.9.-15.10.	Diet Sayler, Anglie (dokumentární
fotografie), Václav Benda (malba),
Sylva Lacinová (plastika)
25.10.-4.12.	Olomoucký okruh: František Dorfl,
Jindřich Boška, Libor Jaroš

BRNO / Muzeum města Brna

Hrad Špilberk

10.5.-30.10.	Sedmero komnat hradu Špilberka
aneb To k vidění nebylo (výběr z
uměleckohistorických
sbírek) |
|--------------|---|

Letohrádek Mitrovských

23.6.-25.12.	Václav Kaunic a umění jeho doby
17.10.-31.12.	Veduty a nábytek 17. a 18. století
Měninská brána	
28.3.-8.5.	Svět pohlednic
26.5.-2.10.	Od invaze k Ardenám
13.10.-27.10.	Vám, kteří jste to neprozili

LIBEREC / Oblastní galerie

24.3. - 29.5.	Ivan Ouhel
	Jan Stolin
9.6. - 28.8.	Vratislav Karel Novák, Jiří Lindovský
Strukturální fotografie
8.9. - 6.11.	Jiří Načeradský
17.11.- 1. 95	Lubomír Dušek
	Německé a rakouské malířství 19.
století ze sbírek Oblastní galerie v
Liberci
	Pavel Kaňus

PRAHA / Národní galerie

Šternberský palác

12.4. - 29.5.	Hieronymus Bosch, Dvanáctiletý Ježíš
v chrámu. Originál? Replika? Kopie?
3.5. - 9.10	Porta MUDr. Josefu Hoserovi
27.10. - 5.2. 95	Mezi erupci a morem. Malířství v
Neapoli 1631-1656
Klášter sv. Jiří	
27.9.-13.11	Sv. Václav v pražském barokním
umění
1.12. - 30.4.	Z pokladu litoměřické diecéze II.
Císařská konírna Pražského hradu	
10.3. - 8.5.	Georg Flegel

Jízdárna Pražského hradu

24.3. - 22.5.	Minulá budoucnost. Česká moderna
1890-1918
16.6. - 14.8.	Rudolf Steiner, Karel Malich
8.9. - 6.11.	Christopher Wool, Herbert Brandl,
Albert Oehlen
15.12.-26.3.	Expresionismus a české umění

Valdštejnská jízdárna	Imago Luxemburgi
13.4. - 31.5.	Čestmír Kaňka
1.9. - 13.11.	Antonín Chittussi
8.12. - 12.3.	Klášter sv. Anežky České
XII.93-X.94	Apoštolové z Újezda Sv. Kříže
26.4. - 29.5.	Lev a orel - Češi a habsburská
monarchie
9.6. - 7.8.	Ignác Ullmann
16.8.-30.10.	Čínská keramika
17.11.-29.1. 95	Félicien Rops
Presbytář sv. Salvátora	
8.3. - 24.4.	Heimo Zobernig
5.5. - 26.6.	Herbert Kiecol
3.3. - 10.4.	Achille Perilli
14.4. - 22.5	Pohádkové motivy v českém umění
kolem 1900 (1.patro)
31.5. - 3.7.	Architektura padesátých let (2.patro)
12.7. - 21.8.	Barevná grafika T.F. Simona
30.8. - 2.10.	Albrecht Dürer - grafika a kresby jeho
doby
11.10.-20.11.	Golem kráčí Židovským městem
29.11. - 9.1. 95	Jan Jedlička (1.patro)
Napodobení a inspirace (2.patro)	
Francouzská grafika 20. století
(1.patro)	
Hirose - Triapadesát stanic Tókaidó	

PRAHA / Hrad

Purkrabství	William Klein, fotografie
IX. - X.	Císařská konírna
10.3. - 8.5.	Georg Flegel
31.5.-30.10.	Alfonso Mucha (plakáty, pastely,
fotografie)
29.11.-29.1. 95	Richard Paul Lohse - zakladatel
švýcarského konstruktivismu
Tereziánské křídlo Starého královského paláce	
26.4.-26.6.	City Changes, The architecture of the
City of London 1985 - 1995
20.9.-20.11.	Christin Boltanski
Salmovský palác Anatolské koberce	
V. - VI.	Josef Koudelka: Černý trojúhelník
Síň pod Plečníkovým schodištěm	
V. - X.	Nadace Svoboda
Mihulka a Tereziánský dvorek	
Výstavy jedné sochy (Jiří Seifert)	

PRAHA / České muzeum výtvarných umění

(býv. Středočeská galerie)	
Husova ulice	Německá expresionistická grafika
16.3. - 1.5.	Václav Tkal
11.5. - 19.6.	Alternativy: Naďa Rawová
30.6. - 11.9.	Jaroslav Panuška
21.9.-30.10.	Alternativy: Jaak Adamsen
9.11.-11.12.	P. Sedgeli
21.12.-22.1. 95	Pavel Nešleha
Alternativy: Gabriela Kardos	
J. Paleček	

	Alternativy Michal Šarše
Karolinum	Karel Pauzer
30.3. - 8.5.	ERRO
16.5. - 26.5.	Jiří Žlebek - Milan Langer
6. 7. - 4. 9.	Antonio Sant Elia
14.9. - 6.11.	Jiří Beránek - Vladimír Novák
16.11. - 1.1.95	Dům U Černé Matky Boží dlouhodobá expozice (4. a 5. patro) od 5. 10. Český kubismus výstavy (2. a 3. patro)
5.10.-20.11.	Jiří Kolář Italský futurismus
PRAHA / Galerie hl. města Prahy	
Dům U zvonu	Karel Teige
15.2. - 1.5.	Berlínské instalace
17.5. - 26.6.	Christin Boltanski - ze sbírek GHMP
14.7. - 4.9.	Špaček
22.9. - 6.11.	1.12. - 29.1. 95 Současné české umění
Staroměstská radnice	
Křížová chodba, Rytířský sál	Alois Bílek
23.6. - 28.8.	Marian Karel
8.9. - 30.10.	Gabriel
10.11. - 1.1. 95	II. patro
1.9. - 30.10.	Karel Malich
10.11. - 8.1. 95	Jitka Svobodová, Jiří Štourač
Městská knihovna	
5.4. - 26.6.	Mezery v historii
26.7.-23.10	Znovuzrození moderny
17.11.-15.1. 95	Theodor Pištěk
PRAHA / Památník národního písemnictví	
Strahov, zimní refektář	Švýcarská knižní tvorba
III. - IV.	Nejkrásnější knihy roku
V. - VI.	Sláva a smrt
IX. - X.	Drahý pane Kolář (k 80. výročí narození J. Koláře)
X. - XI.	Moji spolužáci (fotografie L. Vaculíka)
X. - XI.	Jaroslav Seifert (10. výročí udělení Nobelovy ceny za literaturu)
XI. - I.95	Z historie českého PEN klubu
Středoevropská galerie	
III. - IV.	Karel Teige (soubor koláží ze sbírek PNP)
Pedagogické muzeum J. A. Komenského,	
XI. - II. 95	Český dětský časopis (200. let časopisu pro děti v Čechách a na Moravě)
Kabinet ex libris Chrudim	
(výstavní síně v budově muzea Chrudim)	Ilustrace Evy Bednářové
	Kresby Mikoláše Alše
	Zakladatel české tradice tvorby ex libris
	Grafické techniky
PRAHA / Uměleckoprůmyslové muzeum	
Hlavní budova (příprava úprav k 110. výročí UPM 1995)	
stálá expozice	Evropské a české umělecké řemesla 16. - 19. století
III. - VI.	Od valčíku po tango. Česká móda II. 1870-1914
VI.-VII.	Wenzel Hablik - textilní tvorba
IX.-X.	Edward Leibowitz - sklo
XI.-XII.	Výstava prací VŠUP
XII.-II.	Vše pro dítě
Zámek Lemberk - rozšíření expozice Interiéry 17.	stolečí do nově zrekonstruovaných prostor

Zámek Doudleby - doplnění expozice tapiserii a nábytku
Zámek Duchcov - úpravy expozice Nábytek jako umění a řemeslo
Zámek Klášterec nad Ohří - 200 let kláštereckého porcelánu
Zámek Hrubý Rohozec - Historické interiéry a móda (bez změn)
Zámek Troja - Evropská fajáns ze sbírek UPM a ve spolupráci s GHMP
Galerie Josefa Sudka, Úvoz - Josef Sudek doma
Pražský dům fotografie
březen Miroslav Hák - fotografie
Zámek Kozel
duben Kalendáře ze sbírek UPM
září Jaromír Krupka - fotografie
Dům umění Vyškov
duben Hračky ze sbírek UPM (repriza)
Vojensko-historické muzeum, Hradčany
květen Myslivost v užitém umění (repriza)
Muzeum Šumperk
září Interiéry 19. století (repriza)
Příprava nových expozic
Veletržní palác 1995 - Užité umění a design XX. století
Zámek Jindřichův Hradec - Tapiserie (ze sbírek UPM)
Dům U Černé Matky Boží - Český kubismus (ve spolupráci s MČVU)
Výběr z nejdůležitějších zahraničních výstav UPM
Corning Museum, USA
IV. - X. Stanislav Libenský and Jaroslava Brychtová A 40-Year Collaboration in Glass
Ramatgan, Japonsko
VI. - IV. 95 Bohemian Glass - putovní výставка
Diamond Museum, Israel
V. - IX. Ze zlatého pokladu Prahy - expozice šperků
ROUDNICE NAD LABEM / Galerie moderního umění
III. - IV. UB 12
V. - VI. Roudnice v proměnách staletí

Reprodukce z výstavy: Od valčíku po tango v UPM:

Cis. 51. Československý oblek s krátkou jupitou.

vztahu středověkého vyšivače a malíře nebo významu objednavatelů či donátorů národních vyšívek. V pražském muzeu byla M. Zeminová postavena také před úkol odborné zpracovat rozsáhlou sbírku barokních liturgických rouch, převzatých vesměs v roce 1950 ze zrušených českých klášterů. Pro výstavu a zároveň rozsáhlý katalog vybrala přes sto výtvarně závažných kusů z let 1620 - 1780, vesměs dosud nepublikovaných. Pomůckou jí byly jen ojedinělé zmínky v klášterních inventářích a stylové znaky tkanin a vyšívek. A tak je katalog Barokní textilie (1974) dnes základní literaturou pro poznání a určování památek tohoto druhu. V té době už M. Zeminová také uplatňovala své velké vědomosti z oblasti restaurování historického textilu, neboť od roku 1980, kdy se stala vedoucí textilního oddělení zodpovídala také za chod a postupné odborné vybavování muzejní restaurátorské dílny pro textil. Připravila také výstavu prací všech muzejních restaurátorských díler s názvem Navráceno životu (1980).

Velký díl 80. let věnovala M. Zeminová souhrnnému podání českého textilního umění a výroby pro Dějiny uměleckého řemesla a užitého umění, připravovaného pod vedením dr. D. Hejdové pro nakladatelství Odeon (rukopisy odevzdány 1987). Možnosti shrnout své dosavadní badatelské úsilí do komplexního obrazu vývoje našeho textilu věnovala M. Zeminová mimořádné úsilí. Doplnila jej statěmi o proměnách módy od středověku do konce 19. století, o tvorbě krajářskou aj. Zaměřila se rovněž na zachycení proměny textilní výroby z polohy cestovního řemesla na tovární produkci v průběhu industrializace českých zemí, v nichž textilní výroba stála rozsahem a významem na předním místě. Devatenácté století bohužel neposkytlo textiliu žádné závažné umělecké téma - k esteticky nejpozoruhodnějším patří nesporně obor tištěného textilu, který s velkým půvabem sleduje proměny ornamentiky již od klasicismu. Staří o našem tištěném textilu, pro níž čerpala znalosti také z materiálu uloženého ve vídeňském Muzeu užitého umění, publikovala M. Zeminová jako jednu z posledních v Časopise Národního muzea 1991.

V roce 1989 odešla - také ze zdravotních důvodů - do penze, spolupráci s textilním oddělením však ani přes zhorsující se zdravotní stav nikdy zcela neprerušila. Zemřela 16. března 1994. Doufejme, že její hlavní práce, momentálně zcela bez naděje na vydání, přece jen vydá svědectví o jejím celistvém podílu na poli umělecké historie.

Alena Adlerová

Monumenta rediviva - kolokvium ve Slaném

Kolokvium u příležitosti výstavy Monumenta rediviva se konalo ve dnech 7.-8. dubna ve Vlastivědném muzeu ve Slaném. První den kolokvia zahrnoval cyklus přednášek věžících se k úloze památkové péče při ochraně našeho kulturního dědictví, což vlastně shmoval úvodní referát ředitele Památkového ústavu Středních Čech Ing. arch. Jiřího Mrázka. Dr. Miloš Suchomel ve svém příspěvku upozornil na nebezpečí dotváření uměleckého díla restaurátorem a apekal, aby účelem restaurování nebyla rekonstrukce původního uměleckého díla. Dr. Vratislav Nejedlý shrnul problematiku četných náterů, používaných při povrchové úpravě kamenných soch v minulosti a vlastně i ne zcela uvážený postup novodobého restaurování, kdy účelem bylo poznání skutečného rukopisu umělce. Badatel výšel z historických pramenů a zastavil se u pojmu „natírat“ a „štařit“, kdy natírat soch fermežovými barvami prováděli převážně truhláři. Restaurátor akad.

sochař Jan Bradna upozornil na osobnost restaurátora a na etiku restaurování. Rozšířil zároveň příspěvek M. Suchomela o podrobný popis restaurování hlav andílků na soše sv. Jana Nepomuckého v blízkosti břevnovského kláštera. Dále upozornil na poměrně pozdní vznik restaurátorského ateliéru pro sochařská díla v porovnání s tradicí malířského restaurátorského ateliéru B. Slánského. Úlohu restaurátora vidí v jeho odbornosti a varuje před nebezpečím ponechávání restaurování soch pouze školenými kameníky. Zdůvodnil nutnost zadávání restaurování uměleckých děl formou konkursů a výběrového řízení. Dr. Vít Honys z Jihočeského památkového ústavu upozornil na situaci památkářů v tomto regionu. Uvedl zejména nedostatek finančních prostředků pro restaurování mobilních památek, které v současné době nejvíce strádají. Řešení jihoceskí památkáři našli ve formě odborných školení, vedených anglickým i českým lektory, kteří podali základní informace pro způsob očištění děl, zajistění památek proti dřevokaznému hmyzu a formu jeho dalšího působení. Větší zásahy však doporučil konzultovat s odborníky. Upozornil dále na nedostatek restaurátorů, původních v jižních Čechách. Dr. Zuzana Všetecková podrobila analýze nové odkryté malby v dnešní sakrální kostela sv. Kateriny ve Velvarech a srovnala je s pražskými malbami 1. pol. 15. století. Dr. Dagmar Martincová referovala o objektech, nad kterými měl památkový dozor Památkový ústav Středních Čech (72), z nichž 18 bylo v kladenském okrese. Badatelka se zabývala nástěnnými malbami v kostele sv. Filipa a Jakuba v Mnichovicích (15. stol.), monumentálními malbami v zámku v Komorním Hrádku, barokními malbami v kostele sv. Klimenta v Odolené Vodě, dále freskami J. G. Hertla v zámku v Mnichově Hradišti a novou, těžko dostupnou freskou zámku v Jeništi od malíře Schefflera. Na závěr dr. Vladimír Přibyl z Okresního úřadu Kladno, iniciátor a organizátor kolokvia a především výstav v muzeu v Kladně a ve Slaném, podal rozbor farní kroniky děkana V. F. Vacka z poloviny 19. století, kdy ve velvarské kronice byly podrobně popsány památky a umístění oltářů v děkanském kostelu sv. Kateriny, dále popsal původní umístění četných barokních soch ve městě, opravy mariánského sloupu na náměstí. Zajímavé byly právě pasáže o způsobu restaurování památek v 19. století a vlastně již tehdy boj o jejich záchranu. Kolokvium odpoledne pokračovalo prohlídkou výstavy, kde zasvěcené hovořili restaurátoři a zdůvodňovali své postupy při restaurování. Jejich práci hodnotili památkáři a doplňovali o odkazy na další díla. Druhý den se konala exkurze po řadě památek kladenského okresu, výklad přednesli především restaurátoři. Při příležitosti výstavy Monumenta rediviva byl vydán poměrně obsáhlý katalog s obrazovou dokumentací, jehož autorem je dr. Vladimír Přibyl a další odborníci. Lze říci, že „Památky znovuzrozené“ - restaurované v letech 1990 - 1993 dokládají úsilí památkářů a restaurátorů vrátit díla, původně značně poškozená, opět k jejich možné prezentaci. Restaurovaná díla pocházejí z období pozdní gotiky, renesance, manýrismu, baroka a 19. stol. Tato delší dobu připravovaná akce ukázala, jak důležitý je bezprostřední kontakt restaurátorů, památkářů a historiků umění při záchranně děl též ztracených a v současné době jejich presentování galerijním způsobem. Doufáme, že i v budoucnu se uskuteční podobná setkání a semináře, které ukáží cestu, co s obrazy, sochami a oltáři, které v současné době nelze vrátit do objektů, pro které byly objednány. Jejich umělecká hodnota je v mnohých případech vysoká.

Zuzana Všetecková

Zahraniční výstavy v r. 1994

- AMSTERDAM, Rijksmuseum, Modlitba v kráse (1300-1500), 26.11.94 - 26.2.95
- AMSTERDAM, Rijksmuseum, P.Puvis de Chavannes, do 29. 5.
- AUGSBURG, Städt. Kunstsammlungen, 27.7. - 2.10.
- BERLIN, Brücke Museum, Časný Kandinsky z l. 1901-10, 1.9. - 27.11.
- BIETIGHEIM-BISSINGEN, A. Jawlensky, 2. 7. - 11.9.
- BIETIGHEIM-BISSINGEN, Städt.Galerie, Čejmíny linořezu, 26.11.94 - 22.1.95
- BONN, Kunst-u.Ausstel.Halle, Europa, Europa. 100 let avantgardy, 27.5. - 16.10.
- BONN, Kunst-u.Ausstel.Halle, Sbírky musea Borghese, 15.12.94-15.3.95
- BONN, Kunst-u.Ausstel.Halle, Buñuel! Oko století, do 24. 4.
- BRAUNSCHWEIG, Herzog a Ulrich, Hol.a flám. z Nostic. sbírky, 7.12.94-5.2.95
- DARMSTADT, Arts and Crafts, retro, XII. 94 - III. 95
- DRESDEN, Staat.Kunstsmlgn., 100 let Albertina, 18.12.94 - 15.3.95
- DÜSSELDORF, K.N.-W., R. Rauschenberg, 60 prací z posl. 10 let, 7. 5. - 10. 7.
- DÜSSELDORF, Kunstsamlg. Nordrhein-Westfalen, Yves Klein, 8.11.94 - 8.1.95
- EMPOLI, Collegiata di S.Andrea, Pontormo, k 500. výr. narození, 18.9. - 11.12.
- FRANKFURT/M., Schirn Kunsthalle, N. de Stael, 9. 9. - 27. 11. FRANKFURT/M., Städt.Galerie imStadel, E. W. Nay, do 23. 5. dále: LEIPZIG
- FREIBURG, Museum für neue Kunst, Julius Bissier, obr. z l. 1915-39, do 26. 6.
- HAAG, Gemeentemuseum, Piet Mondrian, 17.12. 94 - 30. 4. 95
- HAARLEM, Rodin a jeho současníci z l. 1899-1939, 15. 10. - 16. 12.
- HAMBURG, Kunsthalle, Rembrandt a jeho století, 7. 10. 94 - 2. 1. 95
- HAMBURGER Architektursommer: Kunsthalle, O.M.Ungers, 13.5. - 26.6., Deichtorhallen, F. Schumacher u. seine Zeit, 19.5. - 17.6., Deichtorhallen, Bauen u. Planen, Heute u. Morgen, 19.5. - 17.7., Museum für Kunst.u.Gewerbe, Přehled fotogr. arch. 19.-20.st., 26.5. - 31.7., Kunsthverein, Jean Nouvel, konec V. - pol. VII., G.B.Piranesi-rytiny, 12.6. - 18.8.
- HANNOVER, Sprengel museum, Max Ernst, do 8. 5. dále: KARLSRUHE
- CHEMNITZ, Städt.Kunstsamlg., Hans Hartung, k 90. výročí narození, XI. - XII.
- CHICAGO, Odilon Redon, do 18. 9. dále: AMSTERDAM, LONDON
- KASSEL, Documenta-Halle, B. Buffet, retro, 1. 5. - 30. 6.
- KÖLN, Mus.Ludwig, Modigliani 1907-14, kresby, 16. 4. - 17.?
- KÖLN, Mus.Ludwig, Yves Klein, Skok do prázdnia, 8. 11. 94 - 8. 1. 95
- KRONACH, Festung Rosenberg, L. Cranach, 17. 5. - 21.8. dále: LEIPZIG
- LEIPZIG, J.Schnorr v. Carolsfeld, 200 obrazů a kreseb, do 24. 5.
- LONDON, Hayward Gallery, Bonnard de Ville Le Bousquet, 23.6. - 29.8.
- LONDON, Hayward Gallery, S. Dalí, časná léta, do 29. 5.
- LONDON, National Portrait Gallery, Holbein a dvůr Jindřicha IV., do 17.4.
- LONDON, Royal Academy of Arts, Lesk Benátek (Canaletto aj.), 15.9. - 14.12.
- LONDON, Tate Gallery, James Mc Neill Whistler, 12. 10. 94 - 8. 1. 95
- LONDON, Tate Gallery, Picasso: sochař a malíř, do 8. 5.
- LONDON, Whitechapel AG, Medardo Rosso, do 24. 4.
- LYON, Musée des Beaux-Arts, M.Denis, 29.9.-pol.XII., dále: KÖLN
- MADRID, Fund. J. March, Isamu Noguchi, 60 soch, 15. 4. - 26. 6.
- MARTIGNY, Fond.P.Gianadda, A. Rodin, 100 kreseb a akvarelů, do 12. 6.
- MÜNCHEN, Haus der Kunst, Elan vital (klas. moderna), 20. 5. - 14.8.
- MÜNCHEN, Haus der Kunst, Roy Lichtenstein, 10. 10. 94 - 9. 1. 95
- MÜNCHEN, Kunsthalle, El Dorado, zlaté pokl.z předpař.Kolumbie, 16.5. - 4.9.
- MÜNCHEN, Kunsthalle, Munch v Německu, 23.9.-27.11, dále: HAMBURG
- MÜNCHEN, Kunsthalle, P. Bonnard, do 24. 4.
- MÜNSTER, Westfäl.Landesmuseum, Ve světle Rembrandtově, 11. 9. - 20. 11.
- NEW YORK, Metropolitan museum, Degas-krajiny, do 21.4.
- PARIS, Centre Pompidou, Kurt Schwitters, konec XI. 94 - II. 95
- PARIS, Centre Pompidou, Vize měst, do 1. 5.
- PARIS, Grand Palais, Začátky impresionismu, do 25. 7.
- PARIS, Louvre, Ägyptomanie, do 18.4.
- REGENSBURG, Mus.Ostdeutsche Galerie, O. Freundlich, 4.9.94 - 7.1.95
- ROMA, Gal.d'Arte Moderna, Carlo Carrà, retro, IV. - VI.
- ROTTERDAM, Mus.Boymans-van Beuningen, A. Jawlensky, retro, 11.9.-13.11.
- SAARBRÜCKEN, Saarland Museum, M.Chagall, grafické cykly, 11.9. - 13. 11.
- SPEYER, Hist.Mus.d.Pfalz, Poklady carů - Romanovců z Ermitáže, 15.5. - 14.8.
- VENEZIA, Palazzo Grassi, Velká architektura renesance, III. - XI.
- VENEZIA, Scuola Grande di S. Rocco, Tintoretto-portréty, 26.3.-10. 7. dále: WIEN
- VOLTERRA, Pinacoteca comunale, Rosso Fiorentino, 15.7. - 20.10.
- WEIMAR, Kunsthalle, Weimar 1919 - Raný Bauhaus a J.Iitten, 9.9. - 31.10.
- WIEN, Albertina, O. Kokoschka, rané dílo, do 23. 5.
- WIEN, Kunstmuseum, Mistr. mal. díla 20. stol. z Guggenheim. musea, do 5. 6.
- WIEN, Kunsthuis, Le Corbusier, do 1. 5.
- WILHELMSHAVEN, Kunsthalle, W. Lestikow a Berlin, 9. 6. - 7.8.
- WOLFSBURG, Kunstmuseum, F. Léger, 28.5. - 18.8. dále: BASEL
- ZÜRICH, Kunsthuis, DADA Global, do 29. 5.
- ZÜRICH, Kunsthuis, Degas - portréty, 2. 12. 94 - konec II. 95
- ZÜRICH, Kunsthuis, Max Bill, 10. 6. - 14.8.

Sestavila: V. Laudová

Ivan Muchka: Vědecké informace a počítačové sítě aneb „Tichý američan v Praze“

Komunikační software

Ve volném seriálu, v kterém probíráme „abecedu“ základních typů programového vybavení počítačů, jsme po textových editorech a databázových programech dospěli k jiné, značně velké skupině, která by mohla nést souhrnné označení „komunikační software“. Na vysvětlenou podtitulu uvedme velmi konvenční konstatování - totiž, že naprostá většina know-how, vážícího se k počítačovým komunikacím, pochází z USA. Stačí pohled na schematickou mapu světové počítačové sítě - „Internet“, abychom viděli, že nejjemnější „oka“ má tento vybářský nástroj právě nad územím Spojených států severoamerických. Oproti normálním telefonům a faxům se pak tento komunikační protředek vyznačuje přímo „yby“ milenlivosti, což myslím v prostředí dnešních kanceláří s neustálými růžicemi či vrčicemi telefony a hřícími či vrzajícími faxy není vůbec v zahzení. To, že se tento tichý američan nachází už i v Praze, byl zatím jen na půdě vysokých škol a akademie věd, je další potěšitelná zpráva.

K počítačům na začátku r. 1994 obecně

Drive než se však budeme věnovat dnešnímu tématu, bylo by podle mého vhodné říci několik slov obecně o užívání počítačů. Za jeden rok od doby, kdy jsem psal úvahu o pluralité operačních systémů, se mnohé změnilo. Tato otázka už není aktuální, protože již i začínající uživatelé počítačů chápou, že šíře i kvalita jejich užívání je závislá na výkonnostních parametrech, a že magické „PC“ již není onou kyženou metou, ke které se chceme v budoucnu propracovat. Otázkou je, jak přesvědčit ty, kteří nechtejí počítače používat, aby uznali jejich užitečnost a nezbytnost (a jejich neškodnost z hlediska „technicistní“ deformace či „odlidštění“ a pod.) a přidali krok. Myslím, že argumentů je celá řada. K rozšíření počítačů (a chipů jako takových v nejrůznějších výrobcích zaoceánskými parníky počínaje a kartami telefonických automatů konče) již neexistuje nějaká nulová alternativa. Jestliže např. telefonní ústřednu řidi počítač (jak jsme se měli nedávno možnost přesvědčit v Praze při výpadku mezinárodní telefonní centrály), pak lze těžko očekávat, že další generace počítačových ústředních bude „bezpočítačová“. Jestliže se počítače prosadily v publikaci činnosti, pak se v budoucnu patrně nebude vracet k ruční sazbě, protože bychom pondělní noviny dostali v pátek. K tomuto tématu dovolte ještě malou vswuku: nedávný komentář Lidových novin o počítačovém veletrhu v Hannoveru „CEBIT“ kritizoval s krokodýlými silozami v očích počítačovou typografii, umožňující lajkům plést se do tohoto výtvarného oboru a znesvěcovat jej. Kultivovaněji, ale přece jen obdobně to zaznívá i v posledního UaŘ 1/94 („Česká typografie čtyři roky po listopadu“). V obou těchto kritických narážkách chybí dořici něco podstatného: ve většině případů se na typografickou úroveň pozvedají dokumenty, které na něco takového v minulosti vůbec neaspisovaly a které tak v minulosti také nikdy nevpadaly, protože byly vytvářeny pomocí mizerných psacích strojů Consul či Robotron. Použil bych přirovnání - profesionální jazykovéci si možná trhají vlasy nad úrovni němčiny, francouzštiny atd. kterou dnes slyší hovořit českou populaci při komunikaci s 80 miliony cizinci, které k nám ročně přijedou. Bylo by samozřejmě ideální, kdyby všichni hovořili vytříbeným jazykem, ale je určitě lepší, že hovoří vůbec nějak, než kdyby se uchylili k jiným formám komunikace, třeba k posunkové řeči. Myslím, že germanisté i typografové by měli být šťastní, že se jejich

obor dostává do ohniska zájmu ohromných mas lidí a měli by podle toho volit svoje argumenty a přesvědčovací metody. Jestli je něco aktuálního dnes, pak je to otázka, jak zachovat, resp. pozvednout „typografickou“ úroveň i u těch elektronických dokumentů, které se již vůbec nebudou tisknout na papír, ale (z důvodu efektivnosti práce, ekonomie i ekologie) zůstanou omezeny na svět počítačových obrazovek.

Presto však patrně ještě velmi mnoho lidí pochybuje o tom, že efektivnost a produktivnost nasazení počítačů jako univerzálních nástrojů při naší práci je v souladu s vysokou porizovací (světovou) cenou, kterou je za ně třeba zaplatit. Pokud zatím žádny počítač nevládníme, tak nám tato starost odpadá, pokud ano, pak bychom si skutečně měli pokládat otázku, zda nám počítač dobré slouží, reprekive zda by nám nemohl sloužit lépe. Samostatnou kategorii je uvažování např. o ekologických dopadech rozšířování počítačů - jestliže jsme dříve psali na mechanickém psacím stroji, pak jeho spotřeba energie v okamžiku nečinnosti byla nulová. Normální stolní počítač nebo laserová tiskárna ale spotřebovávají elektrický proud bez ohledu na to, zda je právě používáme či nikoli. Odpomoc však lze hledat znova v nových technologiích - např. spotřeba proudu přenosných počítačů je nepatrná a při funkci tzv. automatického usíňání nulová, právě tak poslední generace laserových tiskáren (systém: „stand by“) pronikavě snížila spotřebu energie. Přenosné počítače, z nichž je v současné době nejvíce rozšířená kategorie zvaná „notebook“ což v počítačové hantýrce znamená, že jeho půdorysná základna nepresahuje formát A4, znamenají v humanitních oborech, v jejich tradičním individualistickém přístupu k bádání, zřejmě daleko atraktivnější variantu, než pro rekněme přírodovědce, kteří si svoji práci z laboratoře nenesou tak často domů. Nicméně trend zvaný „hardware downsizing“, snižování velikosti přístrojů při zachování jejich výkonnostních parametrů, je třeba uvírat a současně odmítat nezodpovědné názory, že přenosné počítače jsou jen určitou, navíc módní, náhražkou rádých stolních přístrojů. Tyto lidi odkažme do bank a pojíšťoven, kde je počítač součástí prestižní hry a jeho velikost přímo úměrná k procovskému interiéru. Pro ty, kteří jsou si zcela jisti potřebou větších obrazovek, existuje možnost připojit k notebooku další monitor.

Místní síť

Základní členění počítačových sítí je možné zjednodušit na dva typy: „LAN“ (local area network), tedy síť v rámci pracovišti a „WAN“ (wide area network), např. mezinárodní síť s účastí různých institucí.

Místní síť se většinou buduje dvěma způsoby: „hierarchickým“ (systém client-server), kde se předpokládá existence výkonného ústředního počítače a „robustní“, „masivní“ kabeláži na posílání velkých množství dat, anebo „horizontálním“ (systém peer to peer), kde se předpokládá spíše vzájemná komunikace mezi jednotlivými počítači v síti, jejíž propojení je možné i obyčejnou telefonní dvoulinkou. Taková „lehká“ síť může začínat již propojením prvních dvou počítačů, které si opatříme a ke kterým připojíme „sítovou tiskárnu“. Představa velkých databází, uložených na centrálním počítači, které v jednom okamžiku současně „prohledávají“ desítky uživatelů, je sice technicky lákavá, ale dnešnímu stavu v galerích, muzeích a jiných společenskovoředných institucích spíš odpovídá občasná vzájemná výměna dat,

JEŠTĚ KE STRAHOVSKÉ OBRAZÁRNĚ

V tomto čísle se vracíme ke znovuotevření Strahovské obrazárny, o kterém jsme informovali v č.2/1993. Ateliér 4/1994, s.12 přinesl na toto téma příspěvek J.T.Kotalíka, týkající se instalace obrazárny. Podle sdělení autorů expozice odmítla šéfredaktorka Ateliéru otištít odpověď na zmíněný příspěvek. Z tohoto důvodu se redakce Bulletinu rozhodla poskytnout prostor k jejímu otištění i když se domnívá, že by se diskuse měla odbyvat tam, kde vznikla.

Motto: Ach, kdež jste,
vy krásní dnové aranžuezští...

Ach, jak nedaleké jsou dny, v nichž jsem stávali v pozoru před „uměleckým“ komiseři našem drahém Mánesu a byli peskováni za vše, co se jen trochu vymykalo žádoucímu plnění našeho „občanského a uměleckého poslání“! A hle-již opět musím registrovat stasovovské plky o jednotě obsahu a formy, o povrchu eskamotáži a efektním pseudoestetismu (snad chybí jen přívlastek „buržoazním či imperialistickém“) - o věcech, které se tak jeví pouze nazírány ze zlomyslného úhlu likvidátorského, jsouce ve skutečnosti autorem miněny a směrovány zcela opačně (dokladem této zlomyslosti budí výběr z kontextu vytržených, o smyslu instalace nevypovídajících fotografií). Oučel světí prostředky.

Pár poznámek:

- Ze závěru výchozího bodem úvah o metodě instalace bylo přísně respektováno vynikajících pohledů na plochy kvádrikového zdvoje. Ano, chtěl jsem se vyhnout přímým zásahům do stěn, Jenže navíc jsem přesvědčen, že i na výstavnická, konvenční paneláž kapotující zad je přímým vizuálním -zásahem do ní. Věděl jsem samozřejmě, že moje myšlenka prostorem plynoucích exponátů nevyvolá libost. Ne pro metodu samu, ale proto, že na řešení nepřišel Někdo druhý (beztač to celé není o obrazárni, ale jako vždy o tom, že práci dělá Pepa a ne třeba Bohouš - jména miněna obrazně).

- Kompozici gramatickou tohoto výchozího bodu bylo přikázáno mé tvorbě o nedotknutelnosti historické architektury - tedy snaha maximálního souznamení s konkrétním prostředím výstavních interiérů. Ve službě tomuto názoru jsme po dlouhé měsíce žili s exponáty, pronikali do nich a spolu se scénáristkou hledali takovou skladbu, která by umožňovala vzájemné dialogy, prolínání, dokonce i střety. Odtdí i prostorové členění skleněných toků do čtyř půdorysných plánů, symetrie jednotlivých klenebních polí, naprostě jednoduchý, elementární výběr tvarů, forem, ryzích materiálů (sklo, dřevo). Tento instalacní klíč jsme nepoužili razantně - daleko přesněji je říci úplně.

- Z toho pro nepoužitelného či použitelného (?) leč přemýšlejícího vyplývá, že jest dobré vnímat toto instalacní dílo jako uzavřené celky, ve vzájemných vazbách a ne vytržených detailech. Každé křídlo ambitu je séričkým tokem vizuálních zážitků s jednou jedinou cílovou plochou, v níž ústí perspektiva chodby i cesta divákova. Pouze tam a ne jinam jsem si dovolil umístit „něco navíc“. Ale i to něco chce evokovat prostředí kláštera jako domova a nikoliv fandové výstavní síně, zapojit obrazárnu do jeho rytmu, atmosféry a denního života, jak tomu vždy bylo (bohatá zeleň, závěs). Odtdí i některé znlmibivější se tvary - sokly jsou jen pokorným holdem historickým soklům, vitrina musela splnit i spoustu dalších funkcí, které diktovaly tvar, technologii - atd. atd. - kdo chce psa bit, hůl si stejně najde. Malé poučení na závěr:

Výstava jako artefakt - ano, ve světě se tak skutečně děje stále častěji. Proč by to však mohlo být pro vystavovaná díla nutně osudné? Kdo si stále dává právo vědět, jak to bude - což nestačilo nedávné poučení o zhoubnosti neomytnosti?

Ve shodě s vámi se domnívám - a to je i hlavní smysl mé tvorby - že věci, které exponují, musí k divákovi promluvit, sdělit mu své poselství. Přestat být konečně „objektem“ a začít rezonovat v dialogu JÁ-TY. Ponechte laskavé vývoji jeho gravitaci. Je moudrá. Smetla i warholovskou exhibici, smetla i rezidua funkcionalisticko-euklidovské estetiky normalitu, kánonu vždy směrujícího filosoficky doleva. Věřen svým rodiným tradicím jsem vždy hledal „jiná“ řešení - bez ohledu na to, že se pokaždé našel někdo ochotný plivnout. Item dnes: vadi sorelisticky zdůvodňované přestupy, nevadilo však, že např. od r. 1950 hrál Riccetto anjel jen pro pavouky kdesi v depu, že oboustranně malovaná oltářní křídla byla vystavena připlácnutá jednou malbou na zeď... kde byla tehdy ostrážitost pilních?

Moje instalace je postmoderní. Opomíjme, prosím, že se dnes každý v úzkých ohání postmodernismem a nikdo neví co to je. Pro mne je to všechno, co se zřeklo ideologie, normy, konvence, stereotypu a snobství - zejména pražského. Vše je dovoleno. Čistému vše čisté. Mi předkové tak tvorili a žili dávno předtím, než byl tento termín vynalezen - tak proč ne já?

Ještě k názvu - chci jen naznačit, že těchto pář řádků není něčím jiným než jen dalším nepatrnným článkem nekonečného řetězce jiskření mezi téma, kdo myslí a žijí jinak a dušičkami, žijícní v bezpečí zavedenosti pojmu i činu a skupenství vzájemně se podporujících. Vyberme si sami, ke kterému druhu jest nás přiřadit.

Josef Dvorský

Publikace pod názvem Volné směry: časopis secese a moderny

konečně vychází! Obsahuje m.j. antologii, exkurs o mezinárodních periodikách a dva obsáhlé rejstříky časopisu. Stane se Vaši četbou, prohlížením, dárkem i příručkou. Napsali Roman Prahl a Lenka Bydžovská, vydal nakladatel Torst (rovněž v německé mutaci).

•FREIE•
RICHTUNGEN
DIEZEITSCHRIFT DER PRAGER
SECESSION UND MODERNE

TORST

zasiští rukopisů, zpráv, vzkazů a pod. Ve stručném popisu se proto omezí na „lehkou“ síť. Základní rozdíl oproti předávání informací na disketách spočívá v rychlosti a efektivnosti. Počítače mohou být fyzicky od sebe vzdáleny stovky metrů a předávání nebo kopírování dat je přesto mnohem rychlejší než kopírování disket. Samotné připojení k libovolnému počítači v síti trvá maximálně několik sekund a pak je možné již hledat a prohlížet adresáře a soubory stejně jako na svém vlastním počítači. Přístupová práva jsou variabilní a vyhovují všem možným variantám různých omezení (čtení souborů, změny v souborech, mazání souborů) - tak např. je možné z jiné kanceláře se propojit na vlastní počítač a pracovat na něm se soubory, které jsou pro jiné uživatele sítě „nepřístupné“.

Dalším rysem je možnost kopírovat mezi počítači i soubory rozsáhlější než 1,4 MB, což je maximum kapacity jedné diskety. Např. větší databáze není třeba složitě „přesípat“ nebo „čtvrtit“ pro kopírování na více disketách. Jiné soubory (např. digitalizované barevné fotografie) ani takto dělit na více částí nejdou.

Jiným významným rysem je automatická aktualizace dat v systémech, obsahujících pokyny označené jako „vydavatel-odberatel“ (publisher-subscriber). Tato funkce dohľazi na to, aby jednotlivé identické soubory, uložené na různých počítačích, byly neustále inovovány podle svého výchozího „originálu“.

Další výhoda sítě spočívá v tom, že na ni lze připojit přídavná zařízení jako jsou siříkové laserové tiskárny nebo siříkové faxmodemy. Jedno takové přídavné zařízení pak slouží všem (nebo několika) účastníkům sítě najednou a tak lze výrazně snížit vynakládané investice.

Krajním případem využitím „lehké“ („nízkopropustné“) sítě je i práce s programy, umístěnými na cizím počítači - rychlosť operace s takovým programem jak pak pochopitelně nižší, než když je program v residentní paměti našeho počítače. Pokud však jde o program, který nepoužíváme příliš často, nebo který má značné nároky na paměťové kapacity, pak takové možnosti můžeme s výhodou využít. Tím se dostáváme k otázce „scítání“ paměťových kapacit všech počítačů v síti. Při skutečné „solidární“ sdílení sítě lze tak ušetřit značné finanční prostředky, které dnes stojí externí paměťová media. Jestliže např. zapojíme do sítě 20 počítačů s běžným 80 MB harddiskem, pak máme okamžitě k dispozici 1,6 GB paměti (což teoreticky obnáší cca 800 tisíc stran rukopisu).

Z popisu „lehké“ sítě vyplýnula myslim samovolně jedna okolnost, kterou je ale možné ještě zvlášť samostatně zdůraznit: taková sítě není vázána v žádném případě na nějaké zabudované vedení, které končí v stolním počítače. Vzhledem k tomu, že sítě se napojuje „paralelně“, je možné ji neustále rozšiřovat a zmenšovat - jestliže je do ní napojen např. notebook, pak jeho vymutím se sítě nenaruší. Naopak pokud s sebou s notebookem vezmeme i příslušné malé koncovky a telefonní dvoulinku, můžeme se propojit s jiným počítačem se stejným operačním systémem kdekoliv jinde na zeměkouli.

Jako metodickou poznámkou na závěr abecedy LAN je ještě třeba uvést skutečnost, že při použití určitých hardwarových a softwarových prostředků je možné sduřovat do tzv. hybridní sítě i počítače různých operačních systémů.

Dálkové sítě

Zatímco zkušenosti z propojování několika počítačů na pracovišti už zdaleka nepatří k nějakým odvážným experimentům, je rozhodně propojování počítačů pomocí telefonních, popř. tzv. datových sítí, ať už v rámci republiky nebo přes oceán stále ještě poněkud dobrodružným

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE

VÝPOČETNÍ CENTRUM

Informační služby v počítačových sítích

2. DOPLNĚNÉ VYDÁNÍ

E A R N

(European Academic & Research Network)

Překlad příručky, kterou v září 1993 vydalo sdružení EARN úkonem (hovoríme samozřejmě o oblasti kultury, protože v oblasti byznysu a peněz by bez počítačových sítí a tím pádem bez okamžitého propojení do svých západních headquarters nemohli u nás působit ani sekundu). Jde přitom zjednodušeně řečeno o dvě různé technologie. První, a zřejmě pouze přechodná, je předávání informací pomocí faksimilního zařízení. Jeho výhoda spočívá v tom, že s určitou, nepříliš závratnou rozdílovací schopností a v omezené škále šedí, lze dnes odeslat libovolný vizuální dokument pomocí stávající telefonní sítě, pokud na jejím začátku i konci existuje faksimilní zařízení, lidově zvané fax. Rychlosť (a tím i cena tohoto přenosu) závisí na výkonnosti vysílacího i přijímacího faxu. Velmi zhruba se pohybuje kolem 1 strany za 1 minutu. Přidavné zařízení pro počítač, tzv. faxmodem (venkovní „krabička“ nebo vnitřní, vestavěná „karta“) je cenově velmi výhodné (miněno v porovnání s cenou klasických faksimilních zařízení), v případě nutnosti odesle dokument zhruba stejnou, nebo poněkud vyšší rychlosť (záleží na parametrech faxu příjemce) a také vyškne fax, do počítače přijatý, v podstatě lepší kvalitě a na normální papír (na rozdíl od dnes rozšířených faxů s termopapírem, z kterého se tisk v krátké době ztrácí; nová generace laserových faxů je pak cenově opět o kategorii, či spíše několik kategorií výše). Řekl jsem v případě nutnosti v řadě případů totiž není třeba faxový dokument tisknout vůbec. Zejména není nutné tisknout fax, který chceme odeslat, protože jej z počítače odesíláme v podstatě stejným pokynem, který používáme, když chceme dokument vytisknout na počítačové tiskárně. Právě tak ale není nutné tisknout faxy přijaté do počítače, které si přečteme na obrazovce a buď je nějakou dobu v paměti počítače ponecháme, nebo je můžeme smazat hned. Kdo se odváží tvrdit, že ani toto není pokrok na cestě za ekologickou společností, tak rizkuje, že se ve svých názorech osamostatní od ostatní populace.

Nevýhodou dnešních faxů je okolnost, že počítač nedokáže „prečíst“ připadný text jako „sémantické“ sdělení, ale pouze jako obrazový dokument. V poslední době se ovšem již objevil v USA tzv. OCR software, který se pokouší načíst text faxu do textového editoru, kde s ním lze již dále pracovat jako s textovým rukopisem. Další nevýhodou je poměrně velmi malá rychlosť přenosu dokumentů a s tím spojená vysoká cena za telefonní poplatky.

Perspektivnější je zřejmě předávání informací pomocí

vlastních computerových sítí. Rychlosť přenosu dat, zejména textů, je tam o několik rádu vyšší. Navíc je text předávan jako standardní dokument s normalizovaným kodováním písmových znaků, takže takový soubor lze okamžitě dál zpracovávat v textových editorech, v DTP programech a pod. Po sítí lze ale zasílat i např. počítačové programy a jiné typy "binárních" dokumentů - obraz, zvuk, video. Kvalita, respektive rozlišovací schopnost obrazové reprodukce je přitom dána způsobem „digitalizace“ obrazu. Jestliže klasický fax pracuje s rozlišovací schopností zhruba 200 bodů na palec (dpi = dot per inch), pak datovou sítí můžeme posílat obrazové dokumenty s rozlišením deseti i vícenásobně vyšším, pokud byl k digitalizaci použit scanner odpovídající kvality. Takové dokumenty lze pak použít jako předlohu pro knižní reprodukci. Pokud není na trase přenosu nějaký problém, je komunikace prakticky okamžitá.

Je nesporné, že takový typ komunikace je progresivnější než dnešní fax. Další službu, která zřejmě způsobi převrat v nazíráni na počítačové sítě, je připojení různých databází, v kterých je možné na dálku vyhledávat informace. Zdaleka nejčastěji se v dnešních akademických počítačových sítích nabízejí katalogy knihoven. Rešerše v katalogu se přitom vůbec nelíší, bez ohledu na to, sedím-li za počítačem přímo v budově příslušné knihovny na libovolném kontinentě, nebo zda jsem připojen do této knihovny z mého pracoviště, popř. bydliště z Prahy. Poslední případ, totiž připojení z místa bydliště, předpokládá, že tam mám k dispozici počítač, vybavený faxmodemem a připojeným na telefonní linku. Cena propojení pak odpovídá místnímu hovornému, protože se připojuji na „uzel“ počítačové sítě, který je dostupný přes pražskou telefonní síť. Určitým vrcholem komfortu počítačové komunikace je pak možnost, některé publikace, např. ze serie tzv. „electronic books“, popř. periodika přímo „vyvolať“ a „přetáhnout“ do vlastního počítače.

Pro čtenáře z Prahy (i mimopražští si však mohou dosadit názvy svých obcí) je ovšem nutno doplnit velmi podstatnou informaci: je třeba nakupovat pouze faxmodemy, vybavené tzv. opravným protokolem (error correction) a stlačováním dat (data compression), což umožňuje eliminovat poruchy telefonní sítě, ke kterým v Praze dochází prakticky nepřetržitě. Rozdíl v ceně je sice podstatný, ale bez této funkce lze faxmodem používat bez omezení jen v zemi původu (zpravidla USA), kde existuje zcela jiná telefonní síť.

Díár

Symposia Bilder des Reiches, pořádaného v Irse katolickou univerzitou v Eichstättu 20. 3. - 23. 3. 1994, se zúčastnili aktivně prof. P. Preiss a PhDr. ing. Jan Royt.

Výbor UHS s uspokojením konstatuje, že návrh zákona o vývozu předmětů kulturní hodnoty doznał některé přiznivé změny na jednáních příslušného parlamentního výboru podle podnětu výboru UHS a byl dne 23.3. schválen plenem Parlamentu ČR.

Výstava Václav Prachner (1784 - 1832) sochařské dílo a náměty malíře Josefa Berglera (1753 - 1829) probíhá v Galerii plastik v Hořicích do 13.5.

Ve dnech 22.-23.3 se uskutečnilo symposium: "Karel Teige a evropská avantgarda", které uspořádal ÚDU AV ČR ve spolupráci s Galerií hl. města Prahy a Středočeskou universitou v domě U zvonu. Účastnilo se ho celkem 30 odborníků zahraničí. Zevrubná zpráva o symposiu

Exkurs: Sítové informační služby na americké universitě

Pro zcela zkratkou charakterizaci počítačových sítí je možné použít stav, s jakým se dnes setkává student na americké universitě a který jsem převzal z oficiálních materiálů Výpočetního střediska Texaské university. V sítí jsou mu za prvé k dispozici laserové tiskárny, včetně barevných, a to na libovolném místě campusu, kde mu to v daném okamžiku nejlépe vyhovuje (na jeho účtu mu naskakuje cca 7 centů za 1 list). Za druhé může odeslat a přijmat dokumenty pomocí tzv. elektronické pošty: „E-mail“ (za zřízení poštovní schránky zaplatí paušál cca 5 \$). Příjemcem může být libovolná osoba na zeměkuli, která vlastní E-mailovou schránku, tedy např. jiný student nebo profesor na campusu, americký nebo český prezident a pod. Za třetí se může napojit na databáze, umístěné na počítačích sítě Internetu (zdarma). Tuto službu probereme ještě jindy podrobněji. Za čtvrté může číst noviny a bulletiny své university. Za páté se může propojit s katalogem své univerzitní knihovny a s tím spojených služeb. Tento knihovně je podřazena sítě databázi CD ROM. Za šesté může využívat služeb velkých počítačů v tzv. počítačovém středisku (tato služba je ovšem finančně velmi „substanciální“, protože pronájem takového počítače na 1 hodinu příjde na 150 - 600 \$). Pro zvlášť zarputile příznivce nebo odpůrce určitých platform pak je třeba podotknout, že do této sítě se mohou bez technických problémů či omezení připojit uživatelé operačních systémů UNIX, VMS, Apple Macintosh, DOS, Next a patrně i dalších, které v konkrétním případě nebyly uvedeny.

Závěr

Kdybychom měli ve velmi hrubých obrysech charakterizovat hlavní trendy computerizace, které se dnes již v masovém měřítku obecně projevují, pak jsou to především dvě následující: funkce nástroje k operacím s texty, popř. „kartotékami“ a funkce přijímání (latinský výnam slova komunikace) a odesílání dat. Nehovorím zde samozřejmě o tisících specializovaných typech programů, protože vydavatel, lékař, architekt či fyzik používají počítače každý pro své specifické potřeby. Všechny profesory však bez výjimky pišou dopisy a odesílají je a všechny využívají telefon, záZNAMník a fax. Všechny tyto funkce již dnes převzal do své režie počítač. Pokud nás doveze k větší dochvilnosti v naší korespondenci a preciznějšímu vyjadřování v okamžiku, kdy zvedáme telefon, pak snad lidstvo skutečně postoupilo o krůček vpřed.

z pera dr.A. Horové vychází v časopisu Ateliér, příspěvky budou otištěny v časopise Umění.

Výbor UHS upozorňuje na uměleckohistoricky zaměřené zahraniční zájezdy, v slušných cenových relacích:
Ars Viva, Praha 1, Vršovská 3, tel./fax: 249 130 26
Tramp-Turist, Na Smetance 16, Praha 2, tel.: 2421 7449, 2422 2048.
Seznam zájezdů je k dispozici i v sekretariátu UHS.

Výbor UHS vyzývá historiky umění k aktivní účasti na britsko - českém kolokviu, které UHS spolu s asociací britských historiků umění připravuje ve dnech 1-3. září 1994. Britští kolegové navrhují rozdělení do následujících sekci: středověk, barok, pozdní 19. století, modernismus, design. Plenární zasedání by se mělo věnovat i některým dalším tématům: památkové péče, neziskovým organizacím, uměleckému managementu a pod. Předpokládá se, že anglicky přednesené příspěvky by mely svým námětem vyhovovat tématice česko-britských uměleckých vztahů. Návrhy příspěvků prosíme předat do sekretariátu UHS pokud možno do konce měsíce dubna.

Uměleckohistorická společnost v českých zemích

Společnost byla založena v r. 1990 jako profesní sdružení oboru dějin umění pro odborné pracovníky ve vědě, školství, muzeích, galeriích, památkové péči, knihovnách, odborně orientované publicistice a pod. Členy se mohou stát i kolegové s trvalým pobytom v zahraničí. Společnost řídí volený dvanáctičlenný výbor, který se schází k projednání aktuálních otázek, podnětů, stížností a pod. 1x měsíčně. Společnost pořádá 1x ročně valné shromáždění s navazujícím odborným setkáním. Pro své členy vydává čtvrtletní Bulletin UHS v rozsahu 8-16 stran (zdarma). Roční příspěvek pro rádné členy činí 150 Kč, pro důchodce a studenty 50 Kč, zápisné (jednorázové) 100 Kč. Legitimace (pětijazyčná) je opatřena pasovou fotografií a její platnost prodlužuje sekretariát UHS na každý kalendářní rok časově ohrazený razitkem. Platná legitimace opravňuje k volnému vstupu do větších galerii a muzeí výstavného umění v České republice jejich seznam je 1x ročně otištěn v Bulletinu UHS). Adresa sekretariátu:

Dušana Barčová, ÚDU AV ČR, Husova 4, 110 00 Praha 1
Tel. + Fax: 2422 9436, E-mail: arhist@site.cas.cz
Banka: KB Praha 1, 48232-011/0100

!!! DEMENTI !!!
aneb vyvrácení falešné zvěsti

P. T. publiku se tímto dává na vědomí:
NENÍ PRAVDOU,
že čtvrtletník Umění a Remesla přestal vycházet, jak tvrdí PNS a její lidé některým zájemcům o předplatné, ale právě naopak
JEST PRAVDOU,
že toto úctyhodné periodikum vstupuje do svého jíz 36. ročníku v podobě ještě silnější, na papíre krídovém, opatřené jsouc četnými ilustracemi. Skrz seriální zprávy o výkonech uměleckých a remeslnických, tu- i cizozemských, zušlechťuje ducha a tisíci nejdříve mysl zjíštěnou dnes poměry tránní jako druhdy normalizačními. Za pouhých Kč 100,- ročně (4x á 25,-) na 80 stranach každého čísla přináší mnohé poučení a občas i krátkovliv (od praehistoricis přes renaissance až po high-tech).

UMĚNÍ A REMESLA
nežadějte marně u svých knihkupců ani v trafičkách, ale ve včeli koupě či předplatného obracejte se vždy osobně, pisemně nebo telephonicky přímo na redakci. Tato jest položena příhodně vedle dráhy podzemní v zastávky krále Jiřího z Poděbrad ve sklepě domu Vinohradská 87, 120 00 Praha 2, tel. (02) 627 23 87 nebo 627 27 79.

Zhotovuje Společnost pro komerční tisk, s.r.o., na amerických strojích počítačích Macintosh.

BULLETIN 1/94

Ročník 5 / Volume 5

Vydává / Published by: Výbor Uměleckohistorické společnosti v Českých zemích (UHS) / Czech Association of Art Historians (CAAH)

Vychází čtvrtletně / Published four times a year, Uzávěrky / Deadlines: 31.3, 30.6, 30.9, 31.12.

Redakce / Editors: D. Barčová, M. Judlová, L. Konečný, I. Muchka, R. Prah

Zahraniční korespondent / Foreign Editor: M. Simons

Grafická úprava / Layout: I. Muchka

Adresa sekretariátu UHS a redakce / Editors Address:

D. Barčová, ÚDU AV ČR, Husova 4, 110 00 Praha 1

Tel. + Fax: 2422 9436, E-mail: arhist@site.cas.cz

(pisemně materiály zasílejte pokud možno na disketách 3,5", oper.systémy DOS, Windows, Apple; ilustrace - péroky nebo fotografie na matném papíru měkké gradace, do formátu 12x12cm; nevyžádané materiály redakce nevrací / manuscripts should be written on floppies 3,5", system DOS, Windows or Apple)

ISSN 0862-612

© 1994 Uměleckohistorická společnost v českých zemích/Czech Association of Art Historians